

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA INTERNO RABO, ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

APRIL 2019

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 10. 5. 2019

Končna redakcija: 10. 5. 2019

Pripravili: Ilinka Todorovski, Anja Nab Huš

Delovodnik, statistika: Eva Semič

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za april 2019

Aprilski odzivi so bili izrazito razpršeni.

Odprli so nekaj vsebinskih dilem o poročanju o izrednih dogodkih, sosledju novic v posameznih oddajah, zasnovi in vodenju pogovornih oddaj, umeščanju posameznih oddaj v različne časovne pasove, opozorilih glede sprememb v sporedih ter tudi o tem, kdo lahko ali ne sme nastopati v programih javne televizije.

Varuhinja je vsem uredništvom RTV Slovenija priporočila, da sledijo programskemu dogovoru glede statusa Levice, potem ko je ta stranka podpisala sporazum o sodelovanju z vladno koalicijo.

Zopet je bilo več vprašanj o RTV prispevku in naročnini pri operaterjih; pritožniki so prejeli pojasnila, da za RTV Slovenija NE plačujejo dvakrat.

Ob začetku razprav o programsko-produkcijskem načrtu za leto 2020 je varuhinja iz odzivov občinstva izluščila nekaj ponavljajočih se pripomb in predlogov ter vsebino strnila v osem priporočil snovalcem letnega načrta.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	4
I. INFORMATIVNI PROGRAM	4
Odmevi: poročanje o požaru v Notre Dame.....	4
Je Levica koalicijska ali opozicijska stranka?	5
Tarča: resna debata ali »rumenenje« javne TV.....	6
Kdo lahko nastopa na TV Slovenija?.....	7
Studio City: ko gost ne more dokončati misli.....	8
Kdaj je informacija pomanjkljiva?.....	9
TV SLO3: ponovitev na sporedu, a ne na ekranu	10
Intervju: vprašanje izven konteksta?.....	10
Pohvale novinarjem.....	11
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	12
Zombi Lars v jutranjem programu	12
Odlične oddaje, a na sporedu prepozno	12
Obzorje duha tik pred vizualno prenovo.....	13
Pohvali pogovornim in glasbenim vsebinam.....	13
III. PROGRAM PLUS.....	14
Anketa Avtomobilnosti: provokacija ali informacija?	14
IV. SPLOŠNO.....	15
Nerazumljivost govora zakritih oseb	15
Glasbena oprema: preglasno!	16
Zbiranje sredstev za otroke in ostarele	16
Kako do arhivskih TV-posnetkov?	16
RADIO SLOVENIJA.....	17
I. RADIO PRVI	17
Temperature v Novi Gorici ali v Biljah pri Novi Gorici	17
II. RADIO SPLOŠNO	17
Slabo razumljive izjave v informativni oddaji.....	17
MMC.....	18
I. VSEBINA.....	18
Kruti posnetki v ponazoritev zapisanega.....	18
Komentiranje na spletnem mestu rtvslo.si	19
II. STORITVE	20
Nedostopnost oddaj na spletu ali z zamikom	20
Pomanjkljivost mobilne aplikacije	21
RTV 4D: zakaj se moram registrirati?	21
RTV SLOVENIJA	22

I.	JEZIKOVNA KULTURA.....	22
	Uporaba šumnikov pri navajanju odgovorov	22
	Naslavljanje nastopajočih v oddajah	22
	Napake, zatipki, tujke	24
II.	OGLAŠEVANJE.....	24
	Pretirana količina oglasov in TV-prodaje.....	24
	Zakaj TV-prodaje ni v sporedu?	26
III.	RTV PRISPEVEK	26
	Ali plačujemo RTV Slovenija dvakrat?	26
IV.	DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM.....	28
	Tudi slepi bi tekmovali v kvizu	28
	Zvočni podnapisi za marsikoga nedostopni.....	28
	Samodejni vklop podnapisov ali govorne sinteze	29
V.	RTV SPLOŠNO	30
	Kroženje znanih glasov in obrazov med različnimi slovenskimi mediji	30
	Informacije o RTV programih	31
VI.	VARUHINJA	33
	Priporočila ob pripravi PPN 2020	33
	O jezikovnih dilemah s študenti mariborske FF.....	33
	PRILOGA.....	34
	Priloga 1: Priporočila varuhinje ob pripravi PPN za 2020.....	34
	STATISTIKA.....	36

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

Odmevi: poročanje o požaru v Notre Dame

Glede prvih televizijskih novic o požaru v pariški cerkvi 15. aprila sta prispeli dve pritožbi. Ena glede vsebine poročila o dogajanju in druga glede sosledja novic v večerni oddaji Odmevi. **Š. K.** o vsebini poročila:

»Včerajšno novico o požaru v cerkvi Notre Damme, smo spremljali prek tujih spletnih stranih in seveda smo lahko novico spremljali tudi s programa vaše TV in z veliko žalostjo in razočaranjem sem ugotovila, da ste molitve Parižanov spremenili v petje Marsejleze! A sploh veste o čem poje Marsejleza in ali je kdo prisluhnil pesmi, ki je v predvajanem filmčku, ki ste ga objavili v MMC-ju!?

Kje je svoboda resnicoljubnega poročanja!? Kako to, da ste tako potvorjeno poročali? Želim odgovor zakaj niste povedali, da so pred cerkvijo molili, peli Marijine pesmi? Kakšne imate razloge, da ste tako poročali? Vam je kdo prepovedal omeniti molitev? Jurić iz nekoliko oddaljenega Bruslja je edini iskreno in resnicoljubno poročal. Po dobrih četrst stoletja demokracije je to pravi pogrom verske nesvobode v naši državi, ki se ne zna izvleči iz objema komunističnega strahu pred Bogom. Bogom, h kateremu se kristjani obračamo, ker je popolna Ljubezen!«

Odgovorna urednica Informativnega programa **Manica J. Ambrožič** je odgovorila:

»Sinoči so iz Pariza po družbenih omrežjih najprej prihajala poročila o tem, da Parižani ob pogledu na gorečo katedralo pojejo marseljezo, šele kasneje so se na družbenih omrežjih pojavili tudi posnetki molitve. Agencije, ki nam posredujejo posnetke, so nam do 22h, ko se začnejo Odmevi, poslalo le nekaj kadrov goreče katedrale in izjavi, ki smo ju objavili.

Ničesar nismo zamolčali ali potvorili, poročali smo o novicah, ki smo jih imeli do objave prispevkov in do začetka Odmevov. Včeraj, dan po začetku velikega tedna, je ogenj uničil eno najpomembnejših katedral krščanskega sveta in o tem tudi danes obširno poročamo v vseh naših informativnih oddajah.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Dejstvo je, da prva poročila o izrednih dogodkih ali s prizorišča takšnih dogodkov nikoli ne morejo biti povsem celovita. Kot nekdanja novinarka in urednica lahko iz prve roke potrdim, kako zahtevno je v izrednih okoliščinah, pod časovnim in včasih tudi psihičnim pritiskom zbrati in preveriti vsa dejstva ter ločiti netočnosti in obrobnosti od bistva. Biti torej poklicno natančen in zanesljiv tudi takrat, ko v javnosti vlada prava lakota po prvih informacijah. Ne poznam novinarja ali medija, ki se ne bi kdaj znašel v podobni stiski. Menim, da bi bilo pretirano, če bi zgolj na podlagi novinarskega poročila, o katerem ste pisali urednici, sklepali o splošni diskriminaciji ali o padajočem ugledu novinarstva. Upam, da so vas nadaljnja poročila in analize o pariški tragediji v medijih RTV Slovenija prepričala o tem.«

A. T. o sosledju novic:

»Določeno sosledje prispevkov v nekaterih informativnih oddajah RTV SLO je moteče in, vsaj zame kot redno gledalko, nerazložljivo. Takšen primer so bili Odmevi omenjenega datuma (vodil jih je Igor E. Bergant). Seveda je bilo pričakovano, da se je prva vest nanašala na požar v pariški katedrali, a nerazložljivo je, da je po prispevku o nadaljevanju protestov v Sudanu (gost je bil aktivist in humanitarci Tomo Križnar), neposredno sledil prispevek o prvem delu zadnje sezone nadaljevanke Igra prestolov. Ta prispevek je trajal vsaj enkrat dlje kot predhodni (nisem imela energije naknadno ugotavljati minutaže).

Verjamem, da je izmed vseh dnevnih domačih in svetovnih dogodkov težko izbrati najbolj relevantne, a menim, da tudi informativne oddaje nastajajo po neki 'dramaturgiji' in da mora biti trajanje in sosledje prispevkov premišljeno. Velikokrat se namreč zgodi, da 'ubogi' voditelji, z obrazom, ki še vedno izraža resnost ob kakšnem neprijetnem dogodku, v naslednji sekundi 'presedlajo' na neke lahkotnejše, za informativno oddajo povsem irelevantne teme in se skladno s tem 'ekspresno' prelevijo v 'vedrega' voditelja.

Če bi si želela tovrstnih informativnih oddaj bi gotovo raje gledala npr. POP TV, ali novice na Svetu, itd. Od nacionalke tega (še vedno) ne pričakujem in občutek imam, da gre za neko 'nasilno' komercializacijo, ki v novičarskem svetu relativizira resne teme.«

Odgovor **Tanje Starič**, urednice oddaje Odmevi 15. aprila:

»Z gledalko se ustvarjalci oddaje strinjamo in se zavedamo, da vrstni red prispevkov ni bil primeren. Razlog je bil požar, ki je izbruhnil v Parizu pozno zvečer in o katerem smo skušali čim bolj izčrpno in natančno poročati. Zato smo vrstni red prispevkov v zadnjem trenutku spreminjali. Prispevek in pogovor o začetku nove sezone zelo priljubljene serije Igra prestolov, ki je bila prvotno načrtovana pred koncem oddaje, kamor običajno sodijo novice iz popularne kulture, smo prestavili višje. Med oddajo še nismo vedeli številnih pomembnih informacij o katastrofi v Parizu (kaj je povzročilo požar, kdo je odgovoren, kako se odzivajo pristojne službe), zato smo se na koncu oddaje vrnili k novicam o požaru - objavili smo najbolj sveže informacije in se v živo vklopili na prizorišče požara. Temo o začetku zadnje sezone Igre prestolov pa smo zato morali prestaviti na višje mesto v oddaji. To ni bila najboljša rešitev, je pa bila v tistem trenutku edina možna. Druga alternativa bi bila, da bi se prispevku in že posnetemu pogovoru v celoti odrekli.

Strinjamo se torej, da je bila dramaturgija oddaje napačna, hkrati pa smo prepričani, da smo bili v tistem trenutku dolžni čim bolj obširno in natančno poročati o požaru znamenite cerkve. Menimo tudi, da je informacija o najdražji in najbolj gledani nadaljevanke vseh časov zanimiva za velik del naših gledalcev in da jih zanjo, kljub neposrečeni umestitvi v oddajo, nismo prikrajšali.«

Pritožnica je bila z odgovorom zadovoljna:

»Seveda razumem okoliščine, ki jih je navedla ga. Starič, a opozorilo o pomenu tenkočutnosti tudi pri zaporedju vesti v informativnem programu bo morda še bolj spodbudilo ustvarjalce programa na RTVSLO, da je vredno vztrajati pri resnem, kredibilnem, profesionalnem delu in ohranjanju visokih standardov, ki jih lahko doseže javna televizija.«

Je Levica koalicijska ali opozicijska stranka?

Gledalca B. E. je zanimalo, kako bodo TV Slovenija in drugi mediji RTV Slovenija obravnavali Levico, potem ko je ta stranka 20. marca podpisala sporazum s člani vladne koalicije o oblikah sodelovanja. B. E. je o tem varuhinjo spraševal že lani jeseni, ko so potekali dogovori o sodelovanju (glej novembrsko poročilo str. 6). Programski dogovor glede tega sta zapisala odgovorna urednika

Informativnega programa TV Slovenija **Manica J. Ambrožič** in Prvega programa Radia Slovenija **Andrej Stopar**.

»Stranka Levica po našem mnenju po podpisu sporazuma z vladno koalicijo ni več opozicijska stranka. A ker v vladi nima ministrov niti državnih sekretarjev, je ne moremo uvrstiti niti med vladne stranke. Poseben status Levice v Državnem zboru se odraža tudi pri poslanskih vprašanjih: poleg opozicijskih strank eno vprašanje postavi vladna stranka in eno tudi Levica. Poseben status Levice je tako prepoznal tudi Državni zbor. Zato bomo na RTV Slovenija ob daljšem pogovoru s predsednikom vlade v skladu z našimi Poklicnimi merili in načeli novinarske etike strankam opozicije v naslednji oddaji enakega tipa, a ne kasneje kot naslednji dan, ponudili programski čas, stranka Levica pa bo svoja stališča lahko predstavila v eni od naših dnevnoinformativnih oddaj, ki bodo sledile pogovoru s predsednikom vlade in opozicijo.«

Priporočilo varuhinje: priporočam vsem uredništvom v okviru RTV Slovenija upoštevanje tega dogovora oz. poenoten pristop.

Tarča: resna debata ali »rumenenje« javne TV

Gledalec **A. Š.** je podal mnenje o zasnovi, poteku in vodenju televizijske oddaje Tarča z dne 18. 4., v kateri so obravnavali tematiko zobozdravstva (Cena zdravega nasmeha).

»Težko bi rekel, da televizijski gledalci ne bi bili zainteresirani za resno debato o zobozdravstvu, nasprotno, mislim, da je bila današnja tema, tako kot tudi sicer veliko tem, zelo dobro izbrana. Vendar pa način vodenja in celoten koncept oddaje ne more in tudi nikoli do sedaj še ni pripeljal do nekega zaključka, ki bi imel nek smisel, neko uporabno vrednost, neko izhodišče za nadaljnje družbeno ukrepanje. Zdi se, da je oddaja sama sebi namen, da na poceni način dregne v boleče točke družbenega dogajanja in da je vse podrejeno le promociji voditeljice.

Vsaka oddaja, ki si za izhodišče razgovora pripravi iz konteksta iztrganih nekaj podatkov o cenah (recimo bele zalivke), ki so zavajajoči, nedosledni in niso postavljeni v nek okvir, kjer bi lahko predstavljali resno informacijo, ne more priti do uspešnega konca. Zaradi tega tudi vsi sodelujoči niso uspeli najti rdeče niti oddaje, niso prepoznali cilja, k kateremu naj bi pogovor vodil. Zato so vsak iz svojega področja branili svojo pozicijo in položaj. To je bila ura monologov posameznikov, ki so odgovarjali na niti ne preveč zanimiva vprašanja voditeljice. Rezime, zaključek, rdeča nit, nič od tega tudi tokratna oddaja ni prinesla. Zato je po mojem mnenju taka oddaja popolnoma nepotrebna in vodi do vedno večjega »rumenenja« javne televizije. Provociranje, iskanje škandala, iskanje aferaštva in ekskluzivnosti, namesto poglobljenega dialoga o vprašanju, ki je aktualno, namesto informiranja gledalstva, namesto pojasnjevanja zadev.

Prepričan sem, da je vodenje pogovornih oddaj zahtevna naloga in zahteva celega človeka s karakterjem, uglajenostjo, razgledanostjo in inteligentnostjo. Če takega profila na vaši TV ni, potem pač takih oddaj ne uvrščajte v program. Gledalci bomo manj trpeli z razširitvijo drugi dveh tretjin Studia 3, Globusa in Točke preloma. Prepričan sem tudi, da javna televizija mora odpreti dialog o pomembnih družbenih vprašanjih, vendar na način, da bo dialog vodil nekdo, ki zna izbrati kompetentne sogovornike, ki bo oddaji vdahnil vsebino, da bo na koncu oddaje gledalcem kaj ostalo za razmislek.«

Odziv odgovorne urednice Informativnega programa **Manice J. Ambrožič:**

»Tarča je aktualna tedenska oddaja, v kateri ustvarjalci razkrivajo nepravilnosti v družbi in pri delu nosilcev javnih funkcij. V tej sezoni je ekipa Tarče pripravil kar nekaj odmevnih oddaj, ki so

temeljile na poglobljenem raziskovalnem novinarstvu. V studijskem delu oddaje soočamo različna mnenja ljudi, ki o tematiki oddaje vedo v Sloveniji največ ali so z njo neposredno povezani.

Erika Žnidaršič je izkušena televizijska voditeljica, ki se zelo temeljito poglobi v temo in je tesno vpeta v raziskovalni proces oddaje. Prav temeljito in dobro poznavanje teme kolegici Žnidaršič omogoča, da je v studiu odločna voditeljica, ki ne dovoli izmikanja ali bežanja od odgovornosti.

Zavedamo se, da je tv voditeljstvo močno zaznamovano z osebnim pečatom in da je nekaterim gledalcem bolj všeč drugačen pristop. A tv voditelji in novinarji so čuvaji javnega interesa in točno tega se še kako zavedajo v oddaji Tarča. V oddaji smo doslej že nekajkrat razkrivali teme, ki so bile tesno povezane z eno ali drugo politično stranko - pomembno je, da gledalci prepoznajo, da smo prav vse teme, tudi v studiu, obravnavali na enak način: odgovorno, odločno in povsem nepristransko.«

Iz dodatnega pojasnila **varuhinje**:

»Dodajam, da urednikom posredujem vsa mnenja o posameznih oddajah. O nekaterih prejemam resnično raznolike odzive, s presenetljivim razponom pogledov, zato je povsem jasno, da vsem pričakovanjem ni mogoče zadostiti. Ne glede na to je prav, da se uredniki podrobno seznanijo z mnenji gledalstva in jih v največji možni meri upoštevajo pri nadaljnjem snovanju programa.

Pojasnujem še, da **v vlogi varuhinje nikoli ne apeliram k ukinitvi kakšne oddaje, kar ste predlagali v pismu**. Menim, da bi bilo to v navzkrižju z mojo vlogo. O novih oddajah ter spremembah ali ukinitvi obstoječih oddaj se na podlagi najrazličnejših meril odločajo ustvarjalci programov in vodje enot. Predlogi odgovornih uredništev se uskladijo na ravni enot (v primeru Tarče uskladitve potekajo na ravni Televizije Slovenija) ter uvrstijo v osnutek programsko-poslovnega načrta (PPN) za prihodnje leto. Ta dokument kot zastopnik javnosti potrjuje Programski svet RTV Slovenija, po dolgih razpravah, ki se začnejo s predlaganjem izhodišč (vsako leto maja), nato pa obravnavo osnutka in predlogov, vse do obravnave končne različice, ki je tudi finančno ovrednotena in mora biti sprejeta do konca leta. Kot varuhinja se v oblikovanje shem vključujem s prenašam mnenj in pričakovanj občinstva, kot jih lahko izluščim iz odzivov.

Napovedujem, da bom ob letošnjih razpravah izpostavila tudi pričakovanja, ki sem jih razbrala iz pritožb, povezanih s polemično oddajo Tarčo, ki v 50 minutah vsak četrtek načne neko aktualno temo. Iz odzivov je razvidno, da gledalci posebej cenite iskanje odgovorov, razgrinjanje anomalij in razkrivanje odgovornosti na podlagi analitičnega, podatkovno-raziskovalnega pristopa, kot na primer v okviru projektov EkstraVisorja. Iz odzivov sem prav tako razbrala, da si gledalci TV Slovenija poleg polemične oddaje želite tudi pogovorne oddaje z drugačno zasnovo, ki bi družbeno pomembne teme pojasnjevala, osvetljevala in razčiščevala v bolj umirjenem in manj polemičnem dialogu, v pluralni in strokovni sestavi, v programskem pasu, ki bi govorcem omogočal razpravo brez naglice in jim zagotavljal dovolj časa za argumentiranje, ne zgolj za odgovarjanje na voditeljeva vprašanja, ampak tudi za odpiranje novih perspektiv, povezanih z obravnavano temo. Prepričana sem, da bi se v programu TV Slovenija lahko našel prostor za takšen format oddaje.«

Kdo lahko nastopa na TV Slovenija?

Aprila je več gledalcev pisno in po telefonu spraševalo, podajalo mnenje ali se pritožilo glede posameznih govorcev v informativnih oddajah TV Slovenija.

Ob objavi intervjuja s predsednikom SDS Janezom Janšo (TV SLO 3, 17. 4.) jih je več menilo, da TV Slovenija ne bi smela v pogovorne oddaje vabiti nekoga, ki naj bi javno izjavil, da ne plačuje RTV prispevka. Ob oddaji Politično s Tanjo Gobec, ko je o arbitražnem sporazumu s Hrvaško v kontekstu prisluškovalne afere govoril nekdanji predsednik države Danilo Türk (TV SLO 1, 14. 4.), je gledalec menil, da ne bi smeli vabiti nekoga, ki je pred leti ob Barbara rovu govoril o drugorazrednih državljanih. Ob pogovoru s Svetlano Makarovič v oddaji Studio City (TV SLO1, 29. 4.) so štirje gledalci menili, da javna TV ne bi smela vabiti oseb, ki izražajo sovražna mnenja do posameznih skupin ljudi. Ob navajanju imen posameznikov, ki po njihovem mnenju ne bi smeli nastopati na TV Slovenija, so nekateri pritožniki menili, da javna televizija sodeluje v promociji teh posameznikov.

Primer odgovora **varuhinje**:

»V odzivu na vaše sporočilo lahko podam pojasnilo, da velikokrat prejmem predloge gledalcev, kdo po njihovem mnenju ne bi smel nastopati v televizijskih programih, pri čemer navajajo različna imena, od umetnikov do estradnikov in celo prvakov političnih strank. Menim, da so takšna pričakovanja neupravičena. Na RTV Slovenija ne obstaja seznam prepovedanih sogovornikov. Posameznike se k besedi vabi v okviru konkretne obravnavane teme, ter v skladu z njihovimi poklicnimi in strokovnimi kompetencami, upošteva je fokus in kontekst. V pogovorih morajo biti spoštovani programski standardi ter poklicna merila in načela novinarske etike. Pomembno je dodati, da novinarske vsebine ni mogoče enačiti s promocijo.«

Studio City: ko gost ne more dokončati misli

Dve pritožbi sta prispeli v zvezi z oddajo Studio City 15. aprila, ko je bil gost profesor astronomije. Gledalca sta menila, da je voditelj prepogosto prekinjal gosta, zaradi česar je bilo spremljanje zahtevne vsebine težavno.

»... je bil voditelj oddaje izredno naporen, ko je gosta – vrhunskega strokovnjaka za astro fiziko, ki je razlagal pojav črne luknje, nenehno prekinjal z podvprašanji, da on sploh ni mogel odgovarjati in razložiti tisto, po čemer ga je vprašal z osnovnim vprašanjem. Hkrati je strokovnjaka ustavljal z lastnimi zaključki in povzetki, kot da ne bi gledalci zmogli sami s svojo inteligenco razumeti razloženo, da sem imel občutek, kot da je prispevek namenjen otrokom v vrtcu. Ob tem prispevku sem se moral zelo namučiti, da sem s selekcioniranim poslušanjem odrival voditeljeve živčne in brzostrelne posege in se čim bolj osredotočal na tisto, kar je gost sploh lahko povedal. Na koncu mi je o črnih luknjah ostala raztrgana informacija.« (S. P.)

»Zanimiva tema o črni luknji, kar je želel priznani prof. astronomije Tomaž Zwitter lepo razložiti a mu g. Štefančič sploh ni pustil niti enega stavka povedati do konca, stalno ga je prekinjal in se trudil, na dolgo kar sam razlagati svoje vprašanje, kar je bilo zelo moteče. Prepričana sem, da to ni samo moje mnenje.

Menim, da nas večina rada gleda razne pogovorne oddaje, vendar sem največkrat ravno v Studio city zasledila , da gostje nimajo možnosti dokončati svojih misli oz. odgovorov ali pa sploh še kaj dodati.« (N. H.)

Iz odgovora **varuhinje**:

»Vaše mnenje sem v anonimizirani obliki posredovala odgovorni urednici Informativnega programa **Manici J. Ambrožič**. Sporočila mi je, da se je o vaših pripombah pogovorila z urednico oddaje Studio City Alenko Kotnik, ki je z mnenjem seznanila voditelja.

Sama dodajam načelno pojasnilo, da imajo različne oddaje različne zasnove, nekatere močno zaznamuje prav avtorski pristop s specifičnim načinom spraševanja in pogovarjanja. To velja tudi za Studio City, katerega voditelj je skozi čas postal tudi zaščitni znak oddaje. Za konkretno oddajo je značilno, da so pogovori zelo kratki in hitri, da tempo narekuje voditelj. Ko gostje privolijo v sodelovanje v oddaji, so s tem pristopom seznanjeni. Enako velja za gledalce.

Pričakovanja občinstva se običajno ujemajo z žanrom in formatom oddaje, ki dopuščajo razlike v spraševalskih tehnikah. Neupravičeno bi bilo pričakovati, da se bodo voditelji z gosti o isti temi na enak način pogovarjali v npr. izobraževalni in informativni oddaji ali pa npr. v portretnem, strokovnem ali informativnem intervjuju. To razlikovanje je predvideno tudi s Poklicnimi merili in načeli novinarske etike (»Intervjuji so vir dodatnega obveščanja, pojasnila ali zabave. Tehnike in pristopi, primerni za te namene, so različni. Ljudi, ki jih intervjujemo kot priče ali strokovnjake, je treba bolj spodbujati kot izzivati.«) Programski standardi ne zapisujejo, kako naj poteka vsaka posamezna oddaja, kaj je prav in kaj narobe. Zagotovo pa si noben avtor, novinar, urednik, programski ustvarjalec itd. ne želi, da bi bil nerazumljen oz. da bi gledalce, poslušalce, bralce odvrnil od gledanja, poslušanja, branja vsebin.

Vaša pripomba kaže, da se je v oddaji, ki ste jo izpostavili, morda zgodilo prav to.«

Gledalec **S. P.** se je zahvalil za odgovor in dodatno argumentiral svoje mnenje:

»A vendar ostaja dejstvo, da včasih gostje sploh ne morejo povedati tistega kar je potrebno, kar so bili vprašani, pa čeprav ne govorijo ravno počasi. Gre zato, da bi rad kot gledalec vsaj dobil nekaj vsebine od gosta, v navedenem primeru od astro fizika, kar navajam v svojem pismu. Srčno si želim, da bi ne glede na način vodenja, gostje le imeli možnost povedati bistvo, razlago na višjem nivoju od vrtčevskega pa si bomo že sami ustvarili in zato ne potrebujemo dodatne interpretacije.«

Kdaj je informacija pomanjkljiva?

Gledalec **A. B.** je menil, da je bilo poročilo o reševalcih na motorju v Dnevniku 19. aprila pomanjkljivo, saj ni bilo navedeno, kdo je bil donator novega reševalnega motorja.

»Zdi se mi, da bi bilo potrebno in pravilno navesti, da je ta "donator" podjetje T - 2 d.o.o. s poslovnimi partnerji. Že lani je podjetje v akciji T-2 za življenje podaril reševalni motor ZD v Mariboru, tokrat pa bodo nov motor prejeli ljubljanski reševalci.«

Odziv odgovorne urednice **Manice J. Ambrožič**:

"V napovedi omenjenega prispevka smo povedali, da je novo vozilo zagotovil donator. Na ekranu se je ob tem izpisal sporočilo:

PODJETJE T2 JIM JE PODARILO NOV MOTOR

Posnetek je na voljo tukaj: <https://4d.rtvsllo.si/arhiv/dnevnik/174610097> (na 20.44)".

Varuhinja je dodala splošno pojasnilo:

»Menim, da je treba informacije, ki se v oddajah podajo ustno in pismo, razumeti kot dopolnjujoče. Menim, da je bila v konkretnem primeru z grafično objavo informacije zagotovljena celovitost v poročanju. Menim tudi, da je prav, da informativne oddaje javne RTV občinstvu posredujejo tudi dobre novice, kamor zagotovo lahko uvrstimo doniranje in sodelovanje v dobrodelnih ali družbeno koristnih projektih.«

TV SLO3: ponovitev na sporedu, a ne na ekranu

Gledalci parlamentarnega programa večkrat opozorijo na pomanjkljiv ali netočen spored. Gledalec **S. E.** se je pritožil, ker 19. aprila ob napovedani uri ni bilo ponovitve intervjuja, ki si ga je želel ogledati.

»Danes 19.4.2019 naj bi bil na SLO 3 posnetek (z dne 17.04.2019) intervjuja Sredin gost: Janez Janša od 12.30 do 13.30. V tem terminu ste namesto tega predvajali razne posnetke oddaj, ki so bile večkrat že prikazane samo omenjene oddaje ne, čeprav ste jo najavljali v sporedu na vašem 3 programu.«

Odgovorna urednica informativnega programa **Manica J. Ambrožič** je pojasnila:

»Pogovor s predsednikom SDS-a Janezom Janšo je bil na TVSLO 3 prvič predvajan v sredo, 17. 4. ob 20.30. Sledile so naslednje ponovitve:

- 18. 4. (17.45)
- 20. 4. (20.30)
- 21. 4. (18.05)
- 23. 4. (11.30).

Prav tako so bili deli pogovora objavljeni v našem pregledu tedenskega dogajanja v Sloveniji Utrip, ki je na sporedu ob sobotah takoj po Dnevniku in Dnevnikovem izboru.

Pogovor je dostopen tudi na spletu: <https://www.rtv slo.si/tv/info>

TVSLO 3 je namenjen predvsem prenosom aktualnega dogajanja v slovenskem parlamentu, zato programsko shemo vsak dan prilagajamo.

V petek, 19. aprila je bil od 9.00 do 11.50 prenos seje parlamentarnega odbora za zdravstvo, od 11.50 do 12.45 pa posnetek seje odbora za zadeve EU. Ob 13.30 imamo fiksno ponovitev Prvega dnevnika, od 14.00 pa smo objavili posnetek petkovega posveta Državnega sveta o prekrasnosti.

Vse, kar smo objavili, je bilo dnevno dogajanje v slovenskem parlamentu.

Prvotno je bil Sredin gost res v sporedu napovedan ob 12.30, okoli 12.00 pa smo ga s sporeda umaknili, ker smo ugotovili, da ga zaradi dolžine petkovih sej ne bomo mogli predvajati (dolg je 52 minut). Pogovor z Janezom Janšo bomo ta teden še ponovili, in sicer v sredo v večernem terminu.«

Varuhinja je uredništvu **priporočila**, naj v primerih, ko se objavljen spored spremeni, o tem gledalce obvestijo: »Zlasti na parlamentarnem programu to ne bi smela biti težava, saj se opozorilo o bistveni spremembi lahko predvaja v okviru novičarske pasice v kravlu.«

Intervju: vprašanje izven konteksta?

Gledalec **Č. M.** je varuhinji posredoval mnenje o oddaji Intervju, v kateri se je voditelj Jože Možina pogovarjal z zdravnico Metko Klevišar (TV SLO1, 14. 4.).

»Kot vedno, je dr. Možina tudi v razgovoru s spoštovano kolegico dr. Klevišarjevo 14.4. izkoristil priložnost in povsem izven konteksta izpostavil svoje poglede na partizansko gibanje. Slednje je bilo vendar odgovor na okupacijo s strani tujcev, ki so jim pomagali domači izdajalci in vodstvo

tedanje RKC. Kot vodja oddaj na nacionalni RTV na prvem kanalu nima niti moralne niti »službene« pravice enostransko poučevati gledalcev.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Vaše mnenje sem posredovala pristojni odgovorni urednici Informativnega programa Manici J. Ambrožič, ki se je za mnenje zahvalila. Oddajo Intervju že dalj časa ustvarjajo trije prekaljeni novinarji, voditelji, in sicer Lidija Hren, Ksenija Horvat in Jože Možina. Vsak med njimi ima svoj voditeljski slog, pristop in tudi tematike, ki so mu/ji najbliže. Oddajo, ki ste jo omenili, sem si tudi sama pozorno pogledala. Menim, da ni nič narobe, če se ob razpravi o smrti, lastnem in družbenem odnosu do nje, pravici do odločanja o koncu življenja in skrbi za dostojno umiranje omeni tudi vprašanje o pieteti do ubitih med ali po drugi svetovni vojni. Razumem, da gre za oddajo, v kateri se ne pogloblja tematike polpretekle narodove zgodovine. Ne glede na to, sem tudi sama pogrešala vsaj minimalen kontekst, v katerega se umešča vprašanje človekovega dostojanstva po smrti.

Načeloma lahko še dodam, da iz odzivov izhaja presenetljiv razpon pogledov na iste oddaje in avtorske pristope istih voditeljev. Razumljivo je, da prav vsem seveda ni mogoče ustreči, prav pa je, da se uredniki podrobno seznanijo s pričakovanjem gledalstva in jih v največji možni meri upoštevajo pri nadaljnjem snovanju programa.«

Pohvale novinarjem

Na varuhinjin naslov so prispele pohvale oddaji Utrip ter prispevkoma v oddajah Tednik in Slovenska kronika. Pohvale je varuhinja posredovala uredništvu.

»Ne morem si kaj, da spet ne pohvalim zadnjega Tednika, sicer celega, še posebej pa aktualni prispevek »Filmska politična propaganda«, novinarke Mirjam Muženič. Hvala vam, da opozarjate na najbolj bolečo zgodovino Slovencev, Primorcev, Istrijanov, ki bi jo nekateri radi zbrisali iz spominov.« (A. J. o Tedniku, 10. 4.)

»Današnji "Utrip" je šolski primer profesionalnega, nevtralnega in konceptu oddaje ustreznega koncepta. Novinar Zvezdan Martič me je prijetno presenetil in mu v mojem imenu izročite iskrene čestitke. Bil je primerno kritičen, probleme osvetlil iz več zornih kotov, tako da si gledalec lahko sam ustvari svoje mnenje. Še zlasti pohvale vredno pa je, da je Utrip zaključil s prispevki, ki poudarjajo človeške vrednote, ki na žalost vedno bolj izginjajo in nakazal, da je vredno živeti in upati v boljši jutri.« (A. K. o Utripu, 13. 4.)

»Želimo se ji zahvaliti za korektno pripravljen prispevek, ki je v naših očeh, očeh naših najbližjih in vseh tistih, ki so našo problematiko poznali, zrušil mit o novinarskih "napihnjenih" zgodbah. Tudi predsednik SDOS, ki ji je podal izjavo je bil zadovoljen z našim izborom, torej s Klementino Mikolič.« (zaposleni na upravni enoti Nova Gorica o SK, 12. 4.)

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Zombi Lars v jutranjem programu

Gledalec **J. B.** je spraševal, ali je nadaljevanka Zombi Lars primerna za sobotni jutranji program.

»Spoustujem vaso televizijo in program, ni mi pa jasno zakaj za vruga ste v jutranji program takoj za govorečega Toma uvrstili serijo Zombi Lars. Serija je precej neprimerna za starostno skupino, kateri je bil vsaj včasih namenjen živ žav :(.«

Martina Peštaj, urednica Otroškega in mladinskega programa:

»... sobotni dopoldanski spored je namenjen otrokom in mladim in je programsko sestavljen tako, da začnemo ob 7.00 z risankami za najmlajše in nato z urami rastemo s ciljno publiko vse do 10.30, ko je na sporedu mladinska oddaja.

Serija Zombi Lars je na sporedu v terminu, kjer so bili prej Firbcologi, obe oddaji sta namenjeni otrokom od 9 leta starosti. Tudi risanka Govoreči Tom in prijatelji, ki je na sporedu pred tem, nagovarja šolske otroke. Za predvajanje serije smo se odločili, ker trenutno velja za najboljšo serijo za otroke, ki jo je moč dobiti na tujem trgu in jo predvajajo na otroških kanalih večine evropskih nacionalnih televizij. Čeprav je serija na prvi pogled kontroverzna, prinaša izjemno premišljeno obdelana sporočila o sprejemanju drugačnosti, samospoštovanju, izgradnji lastne identitete, kar so vse teme, zanimive za otroke druge in tretje triade. Za najboljšo serijo so jo izbrale otroške žirije različnih televizijskih festivalov, med njimi tudi slovenski otroci.

Živ žav pa je še vedno na sporedu v nedeljo dopoldne in je naša legendarna matineja risank, ki je s premišljeno izbranimi in kakovostno obdelanimi risankami namenjena predšolskim otrokom.«

Odlične oddaje, a na sporedu prepozno

Gledalka **E. K.** je sporočila, da z zanimanjem spremlja oddaje Kulturno-umetniškega programa, ki pa so pogosto predvajane v neprimernih terminih.

»Sem si ravno zapisala, recimo ta teden bo oddaja o Sunito Williams ob 23:45!!!! Oprostite, ampak kdo bo gledal to oddajo skoraj ob polnoči? **Glasbeni svet Andreja Rieuja ob 22:55!** Panoptikum **22:55!** Veliki slikarji na malem zaslonu **ob 23:30!!!** Vem, da tovrstne oddaje morda niso tako gledane kot druge, zato jih ne daste v "prime time", ampak vseeno, meni se zdi grozljivo, da tako noro lepe dok. oddaje dajete, ko povprečen človek ali že spi ali pa ni sposoben tovrstne koncentracije.«

Urednica Uredništva tujih oddaj **Neli Aberšek Vozelj**:

»Termini so res pozni, je pa res, da nam je uspelo na dvojki v zadnjih letih vzpostaviti razmeroma redne termine ob dobri uri (20.00), ki jih gledalci lepo sprejemajo.

Dejstvo pa je, da so na ogled na drugem programu in zato še vedno manj opazni ob vseh vsebinah na našem prvem programu in vseh drugih programih, ki jih imajo gledalci na voljo. Pa seveda tudi odpadajo, kadar jih povozi šport.

V Uredništvu tujih oddaj se zato trudimo, da dobimo dovoljenje za več predvajanj in nato dokumentarne oddaje uvrščamo v različne termine, včasih tudi pozne, kamor so večinoma umeščene ponovitve. Mnoge od oddaj si je mogoče ogledati tudi na spletu še 7 dni po vsakem

predvajanju; gledalci, ki imajo na voljo storitev ogleda z zamikom, pa lahko izberejo tudi to možnost.«

Varuhinja je odgovoru dodala:

»Dejstvo je, da je ob isti uri na istem programu mogoče predvajati le eno vsebino, kakor je tudi dejstvo, da imamo gledalci različne delovne in življenjske navade, s tem pa tudi različne interese, ko gre za TV-vsebine in različna pričakovanja, ko gre za TV-sporod. Nekateri si po službi želijo le še razvedrila in športa, drugi se veselijo odklopa ob zahtevnejših vsebinah. Vsem ni mogoče ustreči. Včasih so v pomoč ponovitve. Primer: Veliki slikarji na malem zaslonu se zdaj predvajajo ponovitevno. Premierno je bila dokumentarna serija predvajana v popoldanskih urah, kar pa je bilo za številne gledalce prezgodaj.«

Pritožnica je bila hvaležna za odgovor, a ni bila zadovoljna z vsebino:

»Res je, s pojasnilom nisem zadovoljna, ker menim, da bi morala televizija tudi informirati in predvsem IZOBRAŽEVATI. V preteklosti se spomnim, da je bilo tovrstnih vsebin veliko več ob "prime time" kot danes in me to žalosti.

Sama zelo veliko uporabljam vaš arhiv in to je skoraj edina opcija, da si lahko ogledam večino tovrstnih vsebin ob času, ki mi ustreza, tako da bravo za arhiv, manj pa za uvrščanje teh vsebin na spored.«

Obzorje duha tik pred vizualno prenovo

Gledalka **A. K.** je v začetku aprila pisala zaradi vizualne podobe oddaje Obzorja duha.

»Meni že sam naslov oddaje asociiraj duhovnega, umirjenega, česar ta scena absolutno ne nakazuje - spominja me na prve videoposnetke naše RTV, ko je bil režiser še g. Anton Marti, vendar so bile to zabavne oddaje in scena temu primerna.«

Varuhinja je gledalki sporočila novico, da poteka grafična in scenska prenova oddaje, na katero občinstvu ne bo treba čakati prav dolgo. V novi podobi je bila oddaja prvič predvajana na veliko noč, 21. aprila.

Pohvali pogovornim in glasbenim vsebinam

Varuhinja je prejela pohvalo za oddajo Pričevalci ter pohvalo več oddajam Kulturno-umetniškega programa, predvsem pa oddaji Opus z dne 8. april o 1. mednarodnem festivalu otroških zborov v Kopru. **R. K.** o Pričevalcih:

»Dr. Možini čestitam za idejo, pogum in predstavljanje teh tragičnih zgodb, ki nam jih učitelji zgodovine niso znali ali smeli predstaviti.

Po poslušanju življenjske zgodbe gospe Lidije Drobnič bi predlagal, da RTV SLO posname dokumentarni film o taborišču Verdreng. Nekaj je še živih gospa, ki so doživele tako vrsto taborišča po koncu druge svetovne vojne. Mislim, da je dolžnost nacionalne TV, da nam gledalcem približa take zgodbe.«

M. K. o Opusu in drugih oddajah KUP:

»Ustvarjalka oddaje, gospa Kores je oddajo obogatila z nekaj izbranimi arhitekturnimi detajli Kopra, potem pa predstavila vrhunce te imenitne prireditve, ki so ji izrekli visoka priznanja dirigenti Irske, Latvije, Madžarske. Skladatelj Ambrož Čopi si za zamisel in izvedbo festivala zares

zasluži priznanje, saj spet enkrat postavlja Slovenijo na zemljevid Evrope. Skladatelji so dobili spodbudo za skladanje posebej za otroške zборе, zborovodje so se našli v medsebojnem ustvarjalnem dialogu, otroci pa spletli dragocene vezi in novo veselje do petja. Kakšen prispevek k medsebojnemu razumevanju prihodnjih Evropejcev! Ob vseh zaskrbljujočih dogajanjih v svetu je tako lepo končati dan z zares čudovitim doživetjem. Tako ste me osrečili, da sem pri 87 letih skoraj pozabila iti spat! Upam, da boste zmagovalce prihodnjega festivala posneli in jih ponudili gledalcem TVS.

Posebej bi se vam rada zahvalila tudi za imenitno idejo, da ponavljate Koncerte za mlade Leonarda Bernsteina. Enkrat v prejšnjem stoletju sem jih poslušala s hčerko, zdaj pa jih ponovno zvesto spremljam, saj je njegova interpretacija zahtevne snovi neponovljiva. Njegova izvirna formula je vzbuditi radovednost, da bi izvedeli kaj več o glasbi, in jo imeli radi. Vsi prosvetni delavci bi se lahko učili od njega.

Prisrčni pa sta bili tudi nedeljski oddaji Otroškega in mladinskega pevskega zbora RTVS in 20. mednarodnega festivala ustnih harmonik. Koliko navdušenja in vztrajnosti premorejo naši preprosti ljudje, ki so se naučili premagovati življenjske tegobe s tako enostavnim inštrumentom! Prav je, da tudi njih TVS uvrsti v svoj program.«

III. PROGRAM PLUS

Anketa Avtomobilnosti: provokacija ali informacija?

Gledalec **R. K.** je bil kritičen do oddaje Avtomobilnost z dne 4. 4. na TV SLO2, ki je načela vprašanje možnih sprememb cestnoprometne ureditve v prihodnosti. Anketa, ki je zmotila gledalca, je bila objavljena tudi na MMC.

»" ... V anketi vas sprašujemo, ali bi se strinjali s tem, da bi podprli prepoved vožnje po levem pasu za solovoznike, torej ali ste za to, da bi v prometnih konicah levi, preHITEVALNI pas lahko uporabljala samo vozila, v katerih se poleg voznika peljeta vsaj še dva potnika ... ".

Tako provociranje javnosti je skrajno neprimerno. In kaže na resnično nepremišljeno vplivanje voditelja, ki ima zgrešeno samopodobo z mislijo, da bi nepremišljeno ali celo neumno postregel z novotarijo, ne glede na posledice.

Vsi plačujemo cestnine, vsi plačujemo vinjete, tako, kot so to predpisali strokovnjaki države.

Voditelj pa provocira z uvedbo neke represivne diskriminacije.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Pojasnjujem, da imajo v televizijski oddajah različni sodelujoči različne vloge. V oddaji Avtomobilnost sta avtorja vsebine Andrej Brglez in Miha Merljak, vsebino podaja voditelj David Urankar, oddaja pa nastaja v okviru uredništva Programa Plus, katerega odgovorni urednik je Rok Smolej. Vse to je zapisano tudi v špici oddaje.

Za vsebino so, kot rečeno, pristojni sodelavci, ki se specializirano že več let ukvarjajo z avtomobilizmom in mobilnostjo na splošno. V zvezi z vašo pritožbo so odgovornemu uredniku Roku Smoleju pojasnili, da ankete vedno izvirajo iz dogajanja v svetu ali pa pri nas. V nadaljevanju kopiram urednikov odgovor "Z anketami nikoli nimajo namena provocirati kar tako, ampak za anketnim vprašanjem vedno stoji neka ideja, ki jo nekje v svetu preizkušajo ali pa so jo že

implementirali v prometni sistem. Ideja o omejitvi vožnje za "solo voznike" po levem pasu je tako na primer že dolgo poznana v ZDA, zdaj pa so jo začeli preizkušati tudi v Helsinkih, kar je ustvarjalce spodbudilo k anketnemu vprašanju. Dobro sprejeto zavijanje v desno pri rdeči luči so na primer izpostavili, ko se je začelo uveljavljati v Avstriji itd. Vsekakor to niso ideje "zaplankanega in samovšečnega voditelja", kot meni gledalec.

Pojasnjujejo še, da se svet mobilnosti hitro spreminja, da se širi vedno več novih idej, kar se odraža tudi v konkretni oddaji, ki pač sledi tudi svetovnim trendom."

Če ste si prebrali besedilo na spletu, potem sem prepričana, da ste že tam lahko zvedeli, kakšna je praksa v tujini in zakaj so se v Avtomobilnosti odločili za prav takšno anketo, saj je v članku to temeljito pojasnjeno.«

Pritožnik se je v odgovoru opravičil ustvarjalcem:

»Vljudno prosim, da moje opravičilo prenesete tudi odgovornim, ki sem jih res označeval z neprimernimi izrazi. V svoje opravičilo naj povem, da me je predlagana zamisel preveč razburila in vznejevoljila.«

IV. SPLOŠNO

Nerazumljivost govora zakritih oseb

Gledalka **R. M. N.** je opozorila na nerazumljivost in nerazločnost govora zakritih oseb. Posebej je izpostavila prispevek v Slovenski kroniki dne 15. aprila.

»Danes v Slovenski kroniki je bil npr. v prispevku o igrišču pri OŠ Prežihov Voranc govor neke mame popolnoma nerazločen, še posebej prvi del.

Starejši ljudje, ki še slabše slišijo, pa res popolnoma nič ne razumejo, kar sem opazila že večkrat pri svoji mami. Glede na to, da so najpogostejši gledalci informativnih oddaj ravno ne prav mladi gledalci, bi bilo lepo, da se jim omogoči nemoteno spremljanje vsebin.«

Varuhinja je odgovorila:

»Pojasnjujem, da se novinarji javne radiotelevizije smejo izjemoma odločiti, da prikrijejo identiteto sogovornika, če je takšna anonimizacija nujna za obravnavo neke tematike; o uporabi takšnega pristopa, ki poudari teže vsebine, odloča odgovorni urednik.

Vendar pa v primeru, če zaradi popačenja glasu trpi razumljivost prispevka, vsebina ne doseže namena in naslovnika.

O tem sem se posvetovala z odgovorno urednico Informativnega programa **Manico J. Ambrožič** in vodjo Televizijske produkcije **Jožetom Knezom**. Prosila sem ju za analizo in razmislek o tem, kako podati tovrstne vsebine na način, da bo viru zagotovljena anonimnost, gledalci pa ne bodo prikrajšani za vsebino. Danes sta mi sporočila, da bodo odslej anonimizirane tonske posnetke dopolnjevali s podnapisi.

Menim, da gre za dobro rešitev. Menim tudi, da takšen odziv pristojnih kaže, da pripombe in predloge gledalcev obravnavajo resno in spoštljivo.«

Gledalka se je vsem zahvalila:

»Verjamem, da bo veliko gledalcev to spremembo, tako kot jaz, z veseljem sprejelo.«

Glasbena oprema: preglasno!

Štirje gledalci so se pritožili zaradi glasnih glasbenih oprem televizijskih oddaj, zaradi katerih imajo težave z razumevanjem govora.

»Dosti je takšnih gledalcev, ki imamo slušne aparate, pa tudi takšnih, ki ne slišimo več najbolje pa je GLASNA glasbena spremljava zelo moteča.« (Š. K.)

»Glede dokumentarnih oddaj me moti to, da je glasba zraven, dajte pustiti, da gledalci in poslušalci uživajo ob vsebini, ne ob glasbi. Imam slušni aparat in pojača glasbo, spikerja sploh ne slišim.« (F. K. telefonsko)

»Zanima me zakaj v pogovornih oddaja na TV in radiu v podtonu vrtite glazbo. Brez glasbe v podtonu bi bili govori veliko bolj razumljivi.« (S. S.)

Varuhinja je gledalce pozvala, naj sporočijo, v katerih oddajah niso mogli spremljati vsebine, saj je le tako mogoče ugotoviti, ali je bila morda res narejena napaka.

»Načelno lahko pojasnim, da je glasba sestavni del televizijske produkcije, zato je ni mogoče kar tako izločiti. Pomembno pa je, da pristojni poskrbijo za takšno razmerje med govorom in glasbeno podlago, da je vsebina povsem razumljiva. Pri pregledu nekaterih oddaj, v zvezi s katerimi prejmem pritožbo, se izkaže, da je imel pritožnik popolnoma prav. V takšnem primeru se poskrbi, da se napaka na ponovi. Včasih pa se tudi izkaže, da je bila tako imenovana zvočna slika oddaje brezhlebna, in da je jedro težav v napačnih nastavitvah televizorja. Dan danes imamo ljudje doma najrazličnejše televizijske sprejemnike, nekateri imajo zvočnike celo obrnjene nazaj, proti steni, kar lahko popači zvok. Če imate možnost, vam predlagam, da pregledate nastavitve v televizorju.«

Zbiranje sredstev za otroke in ostarele

Gledalka **J. Ž.** se je odzvala na sodelovanje TV Slovenija v dobrodelni akciji Pomežik soncu Zveze prijateljev mladine Slovenije; v prvi polovici aprila so k zbiranju sredstev pozivali v oddajah Vikend paket, Tednik in Vem!. Menila je, da bi morala TV Slovenija sodelovati tudi v akcijah pomoči ostarelim.

»Vse lepo in prav, vesela bi pa bila če bi kdaj zbirali sredstva za starejše, bolne, invalide za 5 dni toplic. Do sedaj se za navedeno skupino ljudi nikoli, nikjer ne zbira, vedno samo za otroke.«

Varuhinja je pojasnila, da različni programi RTV Slovenija pripravljajo tudi dobrodelne akcije za ostarele občane; zadnji takšen primer sta bili oddaji Tednik 15. in 22. aprila, ki sta ob tem tudi podrobneje obravnavali tematiko starajočega se in socialno ogroženega prebivalstva.

Kako do arhivskih TV-posnetkov?

Trije gledalci so prosili za arhivske posnetke oddaj TV Slovenija. Varuhinja jim je pomagala z informacijami o dostopu do arhivskega gradiva, ustreznimi obrazci in naslovi. Napotila jih je tudi na spletno stran RTV Slovenija, ki zagotavlja vse potrebne informacije.

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Temperature v Novi Gorici ali v Biljah pri Novi Gorici

Poslušalka **A. S.** je opozorila, da se ob branju temperatur po Sloveniji večinoma pravilno pove, da so bile na Goriškem izmerjene v Biljah pri Novi Gorici. Občasno pa se navede le Nova Gorica, kar je po poslušalkinem prepričanju velika netočnost in napaka, saj vremenske razmere v obeh krajih, ki sta 13 km narazen, niso enake.

Odgovorni urednik Prvega **Andrej Stopar**:

»Branje temperatur je ena od napovedovalskih rutin. Na Radiu Slovenija že tako prepodrobno beremo vremenski del poročil, zato na tem področju načrtujemo določene spremembe. Zavedamo se pregovorne slovenske občutljivosti glede krajevnih pripadnosti, zato se vam opravičujemo, če vas je občasna posplošitev Bilj pri Novi Gorici in Nove Gorice prizadela. Kolegice smo opozorili in mislim, da do posplošitev ne prihaja več.«

II. RADIO SPLOŠNO

Slabo razumljive izjave v informativni oddaji

Poslušalka **T. I.** se je pritožila, da v radijski oddaji Dogodki in odmevi z dne 14. aprila ni bilo dobro slišati izjav v prispevkih o prometni nesreči pri Kobaridu in o požaru pri Lenartu.

»Izjavi sta bili komajda razumljivi, z zadušnim govorom, predvsem pa zvokovno neizenačeni s studijskim govorom oz. govorom poročevalke.«

Varuhinja je za strokovno oceno in pojasnilo prosila **Janeza Ravnikarja**, vodjo radijske produkcije:

»Oddajo Dogodki in odmevi, ki je bila na sporedu 14. aprila, smo preposlušali, še posebej dva prispevka, ki jih je poslušalec oz. poslušalka izpostavil. Strinjam se z ugotovitvijo, da sta telefonska prispevka slabše razumljiva, še posebej slednji je težko razumljiv.

Problem in pojasnilo bom skušal omejiti na tehnične pristojnosti, čeprav se skoraj ne morem izogniti tudi uredniškim odločitvam pri umeščanju posnetkov v oddajo. Telefonski posnetki so, sicer z zvokovnega stališča, nezaželeni in vedno kvalitativno slabši od ostalih virov pa vendar se še vedno pogosto pojavljajo.

Razumljivo je, da je neka informacija podana iz prve roke, bolj verodostojna kot, če isto informacijo prebere novinar ali spiker. Naša težnja in verjamem, da tudi želja novinarjev je, da bi sogovornika dobili v studio ali, da bi ga v živo posneli. Ker večkrat to ne gre, ostane le telefonski pogovor. Tudi v tem primeru je razlika v kakovosti med stacionarnim in mobilnim telefonom pri čemer je slednji praviloma kakovostno slabši. Težava je v tem, da je danes že težko koga dobiti na stacionarni telefon tako, da ostane samo še snemanje mobilnega telefona. Vedno obstaja tudi meja, kdaj je posnetek še primeren za objavo in tudi kakšna je pomembnost vsebine tega posnetka. Žal pri tem ne morejo biti vzpostavljeni merljivi standardi in se lahko zanašamo le na presojo slišane. Vsekakor pa je to odločitev, ki jo mora sprejeti urednik oddaje na podlagi

zaznave sporne kvalitete posnetka ali opozorila tehnika, če je seveda pred tem dovolj časa za preposlušanje in odločitev.

Pri realizaciji in oblikovanju zvočne slike oddaje DIO, ima tehnik le omejene možnosti posega. Ker gre za aktualno oddajo, skoraj ni nobene možnosti vnaprejšnjega preverjanja kakovosti posnetkov. Omenjena posnetka sta bila poslana iz regionalnih centrov in sicer prvi iz Radia Koper in drugi iz Radia Maribor. Pri prvem posnetku je bil samo telefonski pogovor medtem, ko je bil drugi posnetek sestavljen iz telefonskega pogovora in komentarja. Pregledali smo tudi grafični prikaz predvajanih posnetkov iz katerih se vidi, da je tehnik prvega močno zvišal do meje še dopustnega, vendar je zaradi energijske šibkosti še vedno bil slabše slišan. Drugi posnetek ni dopuščal večjih posegov, ker je bil že zmontiran skupaj s komentarjem. Predvidevam, da je posnetek posnel in zmontiral novinar sam in ni šlo čez kontrolo tonskega tehnika, kar vsekakor lahko vpliva na kvaliteto.

Ukrepi bodo zagotovo šli v smeri reduciranja tovrstnih posnetkov in nadomeščanja le teh s kakovostnejšimi kolikor bo to mogoče. Vsekakor bo šlo tudi v smeri predhodnega dodatnega preverjanja kakovosti posnetka in spet kolikor bo to mogoče. So pa to dejansko ukrepi, ki jih že izvajamo pa vendar se temu ne moremo popolnoma izogniti.«

MMC

I. VSEBINA

Kruti posnetki v ponazoritev zapisanega

Bralec **D. G. J.** se je pritožil nad video prikazom krutega akta ubijanja živali v novici »Znani kitajski kuhar na udaru zaradi kuhanja močerada«, objavljeni 7. aprila.

»Prispevek z video vsebino se mi zdi neprimeren da v živo pokažete akt ubija živali. Lahko prosim cenzurirate grafiko? Prikazuje krutost, ki se jo da opisati zgolj z besedilom. Pričakoval sem opozorilo RTV Slovenije, da video posnetek vsebuje dejanja mučenja , uboj, krutost in nasilje nad živali.«

Urednica Uredništva za nove medije **Kaja Jakopič** je odgovorila:

»V celotnem prvem odstavku članka je opis videa, ki opozarja na brutalnost v videu:

»Pozdravljeni, sem Vang Gang in v tem videu vam bom prikazal, kako doma pripraviti dušenega orjaškega kitajskega močerada," začne kuhar video, pri tem pa povleče v kader živo, z repom opletajočo dvoživko. Vang svojim gledalcem predlaga, naj z nožem nekajkrat vehementno udarijo po močeradovi glavi, da bi se "ognili bridkemu boju v loncu" in mu "zmanjšali bolečine". Potem ko besede ponazori z dejanji, poškodovani močerad še vedno nekaj časa opleta sem ter tja. Ko se končno neha gibati, ga kuhar vrže v kotel vrele vode, kjer se nato skuha.«

V tekstu članka je prav tako tudi napisano, da gre za brutalen video. Tudi bistvo celotnega članka je poudarjanje brutalnosti videa. Grafike tudi ne bi mogli »cenzurirati«, kot piše uporabnik, ker gre za video , ki je naložen na YouTube-u, in smo ga pri nas samo embedali, ne moremo pa »posegati« vanj. Če je torej uporabnik prebral članek, v katerem je tudi izpostavljen »namen« videa, je že bil opozorjen na samo vsebino videa.«

Varuhinja se je strinjala z urednico, da je članek vseboval ustrezno opozorilo, menila pa je tudi, da bi uredništvo ravnalo odgovorno, če bi še ob samem videu (glede na to, da so se ga odločili vgraditi v članek), z vidnim napisom uporabnike vnovič posvarili pred ogledom.

Komentiranje na spletnem mestu rtslo.si

Aprila je bilo spet več pritožb glede moderiranja uporabniških komentarjev na spletni strani rtslo.si: največ vprašanj je bilo o upravičenosti izbrisa posameznih komentarjev in o nadzoru uporabnikov, ki kršijo pravila.

»V kolikor nacionalni medij ne dovoli pluralnosti, potem to jasno napišite pri navodilih za komentiranje novic, kajti človek dobi občutek, da je to zgolj prostor za enako misleče, ki pljuvajo po ostalih na način, ki ne omogoča da se za to sprejme odgovornost. Sovražni govor, brez kakršnekoli penelizacije. Ali kot medij spodujate sovražni govor?« (**U. S.**)

»Mogoče bo na prvi pogled moje vprašanje delovalo precej bizarno, vendar se mnogi uporabniki foruma MMC sprašujemo enako. Namreč po kakšnem kriteriju se prispevki uporabnikov foruma MMC (t.i. posti) brišejo, saj imamo mnogi po našem mnenju upravičen občutek, da si administratorji foruma jemljejo neomejene pristojnosti in se ne naslanjajo na Standarde in pravila komuniciranja, objavljena na tej povezavi. Zadnji primer je današnji, ko nas je več želelo diskutirati o morebitni zamenjavi trenerja NBA Lukea Waltona, obtoženega spolnega nadlegovanja. Gre za naslednjo novico pod katero smo se želeli razpisati o tej tematiki. <https://www.rtslo.si/sport/kosarka/lillard-ob-sireni-s-trojko-in-svojo-50-tocko-izlocil-oklahomo/486288?#/>

Vsi posti, ki so se nanašali na to novico, so bili izbrisani, ne glede na to, kako smo se trudili to zapisati v skladu z zgoraj omenjenimi pravili in standardi.« (**B. B.**)

»Glede na to, da placujem rtv narocnino pricakujem, da so moji komentarji tudi objavljeni.« (**J. V.**)

»Moj uporabniški račun je pod nadzorom, kar pomeni, da so moji komentarji pogosto objavljeni z večurno zamudo, in kot taki nimajo smisla, saj jih - ko jih moderatorji blagovolijo objaviti - tako ali tako nihče ne vidi. Ko sem zahteval pojasnilo, mi nadzora niso znali pojasniti - navedli so nekatere moje komentarje, ki se jih napisal šele PO TEM, ko je bil nadzor že uveden (primer: objavite moj komentar!!!). Ko sem jim odgovoril, da komentarji, ki so POSLEDICA nadzora, ne morejo biti RAZLOG za nadzor, so me začeli ignorirati in od takrat pojasnil, zakaj sem pod nadzorom, ne dobivam več. (...) »Vse, kar zahtevam, je odstranitev nadzora, ki je – kakorkoli že obračate in kakorkoli to poskušajo prikazati uredniki – NEUTEMELJEN. Zahtevam odstranitev nadzora in s tem omogočeno normalno sodelovanje v debatah na portalu, kakor je to omogočeno vsem drugim, nadzorovani uporabniki pa so za to prikrajšani.« (uporabnik »**Velikovec**«)

Varuhinja je kot običajno pridobivala in podajala pojasnila, predvsem pa poudarjala pomen pravil in spoštovanja bontona ter vlogo moderatorjev. Primer odgovora:

»Pojasnjujem, da imajo moderatorji ne le pravico, ampak tudi dolžnost spremljati komentarje in nadzorovati upoštevanje kodeksa, ki ste ga sprejeli, ko ste postali uporabnik (<https://moj.rtslo.si/uporaba/pogoji-uporabe/455920#pravila>). Če komentar krši katero od določil, ga moderatorji odstranijo. Če ne razumete, zakaj so bili odstranjeni vaši komentarji, lahko o tem povprašate na naslovu: mmc-forum@rtslo.si). Veliko koristih pojasnil glede uporabniških

vsebin je tudi v rubriki Pogosta vprašanja in odgovori (<https://www.rtv slo.si/strani/pogosta-vprasanja-in-odgovori/5670/embedjQ>).

Dodajam, da kot varuhinja nimam vloge nadmoderatorja in ne ugotavljam od primera do primera, kateri komentar je bil odstranjen in zakaj. Lahko pa preverim okoliščine in argumente, če je med moderatorji in uporabnikom prišlo do kratkega stika ali nesporazuma.

Pojasnjujem, da prejemam tudi pozive k ukinitvi komentarjev in drugih uporabniških vsebin na portalu www.rtv slo.si; zagovorniki takšnega pristopa menijo, da so moderatorji preblagi, da se jim izmuzne preveč neprimernih zapisov, nevrednih javnega medija. Prepričana sem, da lahko uporabniki bistveno prispevate k široki demokratični in strpni razpravi na portalu javnega medija. To lahko storite ne le s podajanjem argumentiranih, strpnih in spoštljivih komentarjev, ampak tudi tako, da opozarjate na vse oblike neprimernih komentarjev (diskriminatorne, sovražne, rasistične, seksistične, hujskaške, žaljive itd.) ter takšnih, ki niso povezani z vsebino; za to lahko uporabite povezavo "Prijavi neprimerni vsebino".

Dodajam še, da se je pred časom tudi varuh človekovih pravic ukvarjal z vprašanjem, ali se z moderiranjem spletnih komentarjev posega v posameznikove pravice, predvsem v pravico do svobode izražanja, ki je zagotovljena tudi z ustavo; ugotovil je, da ima vsako uredništvo ne le pravico, ampak tudi dolžnost, da razpravo usmerja (in po potrebi omejuje) v skladu z zakoni in uredniškimi pravili.

Na koncu pojasnjujem še, da RTV prispevka ne plačujete za storitve MMC, ampak za celoten javni medijski servis, ki obsega tri nacionalne in dva regionalna televizijska programa, osem radijskih programov, novičarski portal, spletni predvajalnik in arhiv, teletekst, storitev dostopnosti za gluhe in slepe, mediateko, ki digitalizira AV dediščino, oskrbovanje prizemnega digitalnega omrežja, simfonični orkester itd. Dva odstotka od vašega prispevka se po zakonu o Slovenskem filmskem centru neposredno odvajata za neodvisno slovensko filmsko produkcijo.«

II. STORITVE

Nedostopnost oddaj na spletu ali z zamikom

Več uporabnikov je spraševalo, zakaj nekaterih vsebin niso mogli spremljati po spletu ali po televiziji s storitvijo za nazaj. Gledalka **A. L.** si je 29. 4. želela prek RTV 4D ogledati oddajo Studio City, a je bila v tujini nedostopna.

Marjana Plaznik, MMC:

»Napaka je bila pri vpisu v Provys, kar naredijo v uredništvu in fantje iz oddelka 4D se morajo držati, kot je vpisano. Je pa sedaj popravljeno in si gospa lahko ogleda oddajo iz arhiva.«

Gledalka **J. K.** je vprašala, zakaj ne more »za nazaj« pogledati nadaljevanke Vojna in mir; ves čas ji je javljalo, da »ogled vsebine ni na voljo«.

Urednica tujega programa TV Slovenija **Neli Aberšek Vozelj:**

»TV Slovenija pri omenjeni nadaljevanki žal ni imela drugih pravic, kot le dovoljenje za predvajanje po televiziji, kar pomeni, da je niste mogli spremljati z zamikom prek nobene internetne platforme.«

Gledalka je v odgovoru na odgovor pohvalila vsebine TV Slovenija: »Predvsem nadaljevanke, filmi tedna, dokumentarne oddaje... oddaja o Gudurici je bila odlična.«

Gledalka **K. S.** je sporočila:

»Se mi je danes pri gledanju v živo izpisalo pripeto obvestilo (ogled vsebine ni na voljo). Prosim za razlago tega obvestila: zakaj imate na sporedu oddaje, ki se jih ne da gledati? Zakaj bi razločevali med ogledom preko računalnika in ogledom preko običajnih TV programov? Ko se pogovarjamo o naročnini, je ta ista, ne glede na kanal ogleda?«

Iz pojasnila **varuhinje**:

»Pri ogledih televizijskega programa prek spleta se lahko primeri, da vsebine ne morete spremljati. Možni razlogi so trije: 1) ste v tujini in je vsebina geoblokirana, saj ima RTV Slovenija zakupljene le pravice za predvajanje vsebine na ozemlju Slovenije; takšni so primeri športnih pravic; 2) RTV Slovenija za neko tujo vsebino – film, nadaljevanko – uspe kupiti le pravice za predvajanje po klasičnih predvajalnih kanalih, ne pa tudi po spletu; takšni primeri so izjemno redki, se pa pojavijo 3) lahko je prišlo do napake. Tudi takšni primeri so redki, vendar se lahko zgodijo. Če navedete, katere oddaje niste mogli spremljati, lahko preverim in vam odgovorim. Če je šlo za napako, je to tudi opozorilo za pristojne, da jo nemudoma odpravijo.«

Pomanjkljivost mobilne aplikacije

Uporabnica **M. K.** je varuhinji pisala zaradi težav pri uporabi mobilne aplikacije RTV 4D.

»Kot zvesta uporabnica mobilne aplikacije RTV 4D že nekaj časa opažam, da pri TV-sporedu ob kliku na oddajo/film ni podatka. Ta del aplikacije je pomanjkljiv tudi pri radijskem sporedu. Glede na to, da pri obisku spletne strani in 4D zavihka ni teh pomanjkljivosti, bi bilo dobro, da bi ta del aplikacije "razvili" do te mere.«

Vodja MMC, **Luka Zebec**:

»Gre za pomanjkljivost, ki so jo že opazili in so bili nanjo že opozorjeni. Odpravili jo bomo ob prvi naslednji nadgradnji.«

Uporabnica se je zahvalila za odgovor in dodala:

»Z MMC-ja sem že prejela odgovor, v katerem so omenili nadgradnjo in mi svetovali uporabo spletnega portala rtvslo.si, dokler ne bo aplikacija nadgrajena.«

RTV 4D: zakaj se moram registrirati?

Spet so bila vprašanja glede obvezne registracije za uporabo spletnega arhiva RTV 4D.

»- Presenetilo me je, da se moram prijaviti za gledanje nekaterih sestavin: je v skladu z varstvom mojih osebnih podatkov, da nekdo poimensko spremlja gledalca in oddaje, ki jih gleda? Lepo prosim za ukinitve te zahteve, saj pri ogledu vsebin preko običajne TV poimenska prijava ni potrebna.« (**K. S.**)

Iz pojasnila **varuhinje**:

»Sprašujete, zakaj je potrebna obvezna prijava za spremljanje vsebin na RTV 4D. Pojasnujem, da je prijava obvezna le, če spremljate televizijske vsebine, starejše od 7 dni, ali če spremljate

televizijske vsebine tuje produkcije. Podrobnosti o tem, kakor tudi o varstvu vaših osebnih podatkov, najdete na tej povezavi: <https://moj.rtv slo.si/uporaba/uporabniski-racun-rtvslo-si/455921> oz. <https://moj.rtv slo.si/uporaba/vasi-osebni-podatki-in-zasebnost/455924>.

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Uporaba šumnikov pri navajanju odgovorov

Gledalka **J. P.** je predlagala, da bi v oddajah, v katerih so na voljo štirje izbirni odgovori, namesto črke d uporabili črko č (a, b, c, d /a, b, c, č).

»Imam bolj prošnjo kot pritožbo. Gre za uporabo šumnikov, natančneje črke »č«, ki je na začetku naše abecede. Že pred časom sem pisala o tem na RTV (pošta spodaj). Žal nisem uspela v času oddaje priti v stik z gostjo po telefonu.

Do danes se ni nič spremenilo, zato bi vas prosila, če lahko pri oddajah, kjer navajate štiri ali več odgovorov, uporabljate tudi črko »č«. Današnji čas prinaša delo z napravami, ki nam »olajšajo« tipkanje, ne upoštevajo pa slovničnih pravil.

Omenjeno sem opazila v dveh oddajah (Male sive celice in Vikend paket), ki so v terminu, ko jih gledajo tudi mlajši gledalci. Ena je izobraževalne druga razvedrilne narave, zato je prav, da se v dobro vseh potrudimo in uporabljamo tudi črke, ki nam jih naprave ne ponudijo, so pa v naši abecedi.«

Varuhinja je gledalki pojasnila, da je že prejela podobne predloge in da se je za uvedbo črke č pred časom zelo zavzela urednica oddaje Male sive celice **Maruša Prelesnik Zdešar**, saj se je strinjala, da je negovanje črke č v otroški oddaji še prav posebnega pomeni. Ko sta skupaj z jezikovno svetovalko Tino Petrovič skušali zamisel udejanjiti, pa se je pokazalo precej pasti, zaradi katerih so zamisel opustili (glej poročili za avgust in september 2018).

Naslavljanje nastopajočih v oddajah

Gledalka **M. K.** je nezadovoljna predvsem zaradi opuščanja akademskih nazivov pri naslavljanju gostov in drugih nastopajočih v TV-oddajah.

»Gostje v tv oddajah (pogovorne, kulturne, razvedrilne in aktualno dnevno politične/dnevnik, odmevi) so vse manj spoštovani pri celovitem tituliranju, predvsem pa ob napisih (pisnih navajanjih) njihovih imen in priimkov – ostajajo brez vsakršnih nazivov. Večkrat tudi brez poklica. Vaši sodelavci jih preprosto brišejo, briskirajo, ukinjajo in osebe tako zavestno razvrednotijo.

Vrhunski znanstveniki, ki so si z izjemnim delom pridobili celo evropske in svetovne potrditve, so bili v oddaji Vide Petrovčič, v sredo, 3. 4. 2019, *Moje mnenje*, diskreditirani do te mere, da jim ob pisnem navajanju imena in priimka ni bilo vredno prav ničesar dopolniti.

To je resnično nedopustno za nacionalno tv.

Ali slovenski državljani in državljanke, gledalke in gledalci, res nimamo »pravice« prepoznovati ljudi s kvalitetami, saj marsikatera oddaja zaradi načina vodenja voditelja/voditeljice tega ne ponuja oziroma celo izničuje.

Zavestno izpuščanje nazivov pri gostih na TVS je čedalje pogostejše.

Tudi npr. v dopoldanskih poročilih, dne 5. 4. 2019, ob predstavitvi 30 letnice mariborske univerze: vsi gostje so bili pri imenovanjih v podnapisih njihovih imen in priimkov na posnetku brez ustreznih znanstvenih in visokošolskih nazivov, čeprav so nosili rektorske insignije.

Visokošolski učitelj ali univerzitetni profesor resnično ne more postati kdorkoli.

Se sploh zavedate, da zavestno ustvarjate moralno razvrednotenje ljudi z znanstvenimi dosežki in visoko doma in v tujini izobraženimi sogovorniki, njihove bibliografije, ki so v svojem udejstvovanju ustvarili za človeka in družbo pomembne opuse, hkrati pa degradirate tudi ustanove, kjer delujejo.«

Varuhinja je odgovoru pripela jezikovno smernico glede naslavljanja oseb v programih in vsebinah RTV Slovenija; ob tem pa pojasnila:

»Glede naslavljanja tudi sama opažam veliko nedoslednosti, razlike med posameznimi mediji v okviru RTV Slovenija ali celo znotraj istih oddaj.

Spomladi sem tako v nizu dnevnoinformativnih oddaj opazila tri različne pristope, ko so kandidata NSi za evropskega poslanca imenovali: Žiga Turk, dr. Žiga Turk in prof. dr. Žiga Turk. Ravno zaradi tovrstnih razlik, ki so se v najbolj radikalni obliki kazale tako, da sta v soočenju sodelovala dva doktorja znanosti, pri čemer je bil en tituliran z dr., drugi pa ne (ker v uredništvu niso bili seznanjeni, da ima doktorat), sem v okviru neformalne skupine za poenotenje jezikovnih smernic spodbudila razpravo o tem, kako ravnati v prihodnje. V razpravi so sodelovali lektorji in jezikovni svetovalci, novinarji in uredniki iz različnih uredništev in medijev RTV Slovenija. Sklepni dokument, ki velja kot smernica, je v priponki. Dodajam, da sem pregledala ne le domačo, ampak tudi tujo prakso, pri čemer se je izkazalo, da v večini slovenskih in evropskih medijev titule striktno opuščajo, razen v primerih, če nastopajoči izrecno govori v vlogi znanstvenika oz. nosilca titule. Menim, da je takšna ureditev smiselna tudi pri nas. Gre namreč za vsebinski argument: če Miro Cerar govori kot predstavnik slovenske zunanje politike, je povsem nerelevantno, kakšna je njegova izobrazba, ali je diplomirani pravnik ali politolog, ali je po diplomi nadaljeval študij in morda zagovarjal tudi doktorat. Pomembno je, da na diplomatskem parketu zastopa zunanjepolitične interese Slovenije. Če boste spremljali tuje medije, boste zaman čakali, da bi nemško kanclerko podpisovali kot dr. Angelo Merkel, čeravno ima doktorat. Relevantno je, da je predsednica nemške vlade, in s tem ena od najmočnejših žensk sveta, in ne to, kakšna je njena dosežena izobrazba. Pač pa bi bilo v razpravi o pravnih izzivih, h kateri bi povabili Mira Cerarja, nujno povedati, da govori s pozicije strokovnosti, morda celo o tematiki, iz katere je doktoriral.

V oddaji *Moje mnenje*, ki jo omenjate, je voditeljica več kot dve uvodni minuti posvetila zgolj opisovanju akademske izobrazbe sodelujočih v oddaji. Nato pa so sogovorniki govorili o različnih temah in podajali mnenja o vsem, neodvisno od tega, ali so za tematiko kompetentni in kvalificirani. Takšna je namreč zasnova oddaje. Izbrani gostje komentirajo izbrane dogodke tedna. In zopet hipotetično: če bi bila oddaja posvečena jezikovnim izzivom govorjene slovenščine ali terminologije, bi bilo Kozmo Ahačiča neizogibno podpisovati z dr. V mnenjski oddaji pa v izmenjavi mnenj o tem, kakšne naj bodo lastnosti ministra za zdravje, titula zagotovo ne definira izrečenega oz. izrekovalca. Enako velja za nastopanje posameznikov v drugih življenjskih vlogah:

ali titula v črni kroniki kar koli pove o kaznivem dejanju? Je kriminallec kaj manj/bolj kriminallec, če se ga označi s titulo? Ali ni dovolj, da se pove, katere člene kazenskega zakonika je prekršil in zakaj bo prestajal zaporno kazen?

Naj strnem: tematika je zelo zanimiva in ni le enoznačna.«

Napake, zatipki, tujke

Več gledalcev je pisalo zaradi jezikovnih napak in uporabe neprimernih ali manj znanih besed v različnih oddajah TV Slovenije, denimo »v kolikor«, »od kje«, »probacija« itd.; opazili so tudi zatipke in napake v sklonih v članku na www.rtvlo.si. Več sporočil pa je bilo zelo splošnih. Primer:

»Če bi res poslušali kaj in kako vaši govorci in novinarji govorijo, bi lahko izpostavili le Andreja Stoparja in Maria Galuniča, vsi ostali pa kar tekmuje kdo bo bolj spačil besedo in izpustil več samoglasnikov in bolj po sbohrvaško naglasil, tako, da ni potrebno pisati "ne kdaj in ne kje", vsi in pri vseh oddajah. Napisali ste tudi neke tuje črke, ki jih slovenski jezik ne pozna in tudi spleta starejši ne znamo uporabljati tako kot mlajši, ki neprestano buljijo v računalnik kot bi se gledali v ogledalo.

Lahko pa bi poslušali tudi sami sebe, ki v nekaj minutah izgovorite toliko tujk, da moramo imeti pri sebi slovar in si sproti prevajati kar govorite (promocija, konservativen, publika, informativen, nominacija, participacija, replika, itd).« (M. L.)

Iz odgovora **varuhinje**:

»Če želite, da bi utemeljeno opozorilo prišlo na pravi naslov, bi bilo smiselno navesti vsaj še medij, v katerem ste zaznali pogoste napake (televizijski ali radijski programi, splet), še bolj pa oddaje ali konkretne govorce in pisce. Težko bi se strinjala, da le dva od vseh govorcev, ki v okviru petih televizijskih in petih radijskih programov ustvarijo več sto ur programa na dan, govori zborni jezik. Takšna trditev bi bila tudi žaljiva do vseh tistih, ki osebno prispevajo k jezikovni odličnosti vsebin javnega medija, tako v govornjenih kot pisanih sporočilih. V pisanih so seveda izjemno pomembne tudi vejice.

Kritiko seveda lahko naslovite na kogar koli, ki piše ali govori v medijih RTV Slovenija, torej tudi name. Sama sem kritik še posebej vesela, saj sem posebej pozorna na zborni izreko. Obžalujem, če sem bila zaradi uporabe nekaterih besed manj razumljiva, kot bi si želela. Resno bom razmislila, s katero slovensko besedo lahko zamenjam kakšnega od izrazov, ki so vas zmotili, in se o tem tudi posvetovala s strokovnjaki.«

II. OGLAŠEVANJE

Pretirana količina oglasov in TV-prodaje

Spet so se zgostile kritike zaradi obsega oglasov, zlasti na televiziji, veliko je bilo pritožb zaradi TV-prodaje. Nekaj primerov:

»Za še boljšo televizijsko izkušnjo bi samo dodala, da je količina oglasov pretirana in da bi zmanjšani obseg le-teh omogočil še boljše gledanje programov TV Slovenija 1 in TV Slovenija 2. V kolikor je možno, bi res predlagala, da se omeji količina oglasov in se s tem naredi že tako enkratna televizijska programa še bolj privlačna za gledanje.« (L. S.)

»Opažam, da so se v zadnjem času na portalu mmc pojavile reklame med članki, mimo katerih se je treba prebiti za branje članka. Prosim za pojasnilo, kako si lahko Javni zavod RTV SLO dovoli, da vsakemu gospodinjstvu računa rtv prispevek, potem pa omejuje dostopnost z reklamami in smeti pregledovanje vsebine, ki jo vsi državljani plačujemo?« (Ž. K.)

»Ne vem kdaj ste danes začeli s "topšopanjem" po ponovitvi oddaje "dobro jutro", vendar ste tokrat gotovo dosegli "namen", da gre za original prispevek rtv-lj. - gotovo daljše od 15 minut!

Zadevo ne morem komentirati iz minute v minuto, ker normalen človek tega enostavno ne more neprekinjeno gledati, lahko pa vam zagotovem, da sem ob neprestanem preklapljanju kakih 5x spremljal neprespano Rebeko (dormeo), bolj kratko je bilo nekakšno šivanje zaves, za višek vašega odnosa do morebitnih gledalcev??? pa DVAKRAT ZAPOREDOMA ponovite prispevek o nekih kompresijskih nogavicah, s pomembnim angl. poudarkom/lajanjem: WOUW, WOW, WOUUW, HOW COMFORTABLE.....« (B. V.)

»Tarča. 2x reklame med njo in takoj reklame po njej. Kaj je to komercialna TV??? Mi, ki plačujemo na RTV gledamo še samo reklame, ponovitve... To pa je že res preveč. Vi ste njihova in verjamem, da nimate vpliva. Dajte predlog, da se naročnina ukine, to bi bilo pošteno ali o se vsak sam odloči ali bo gledal reklame in za to plačal.« (M. J.)

Varuhinja je podajala splošna pojasnila o dovoljenem obsegu oglasov, o prihodkih od prodaje oglasnega prostora.

Gledalcem je posredovala tudi pojasnilo direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**, da TV Slovenija od 90 milijonov evrov RTV-prispevka prejme le 37 milijonov in da si mora skoraj tretjino (28%) sredstev zaslužiti na trgu. Primer varuhinjinega splošnega odgovora:

»Pojasnjujem, da RTV prispevka ne plačujete le za gledanje treh nacionalnih programov TV Slovenija, ampak za celoten javni medijski servis, ki obsega še dva regionalna televizijska programa, osem radijskih programov, novičarski portal www.rtv slo.si, spletni predvajalnik in arhiv, teletekst, storitev dostopnosti za gluhe in slepe, mediateko, ki digitalizira filmsko dediščino, oskrbovanje prizemnega digitalnega omrežja, programe za italijansko in madžarsko narodnostno skupnost, simfonični orkester itd. Dva odstotka od vašega prispevka se po zakonu o Slovenskem filmskem centru neposredno odvajata za neodvisno slovensko filmsko produkcijo. RTV Slovenija edina v državi ustvarja in tudi predvaja izvirne televizijske otroške, izobraževalne, kulturne, dokumentarne, verske in druge oddaje. Komercialne televizije tega ne počnejo, ker nimajo računice.

Približno desetino vseh sredstev za delovanje in produkcijo vsebin si mora RTV Slovenija zaslužiti na trgu. Skozi leta se je povečeval obseg vsebin in storitev, ki jih je RTV Slovenija dolžna zagotavljati gledalcem, poslušalcem in bralcem ter uporabnikom RTV, po drugi strani pa se RTV prispevek že od leta 2012 ne usklajuje z rastjo plač, pokojnin, življenjskih stroškov. In še tretja stran: po črki zakona se od RTV prispevka nekaj denarja »odščipne« še za dejavnosti, ki z medijskim servisom niso neposredno povezane. Zaradi tega je denarja, ki je na voljo za program, vse manj. Če v ilustracijo navedem nekaj primerov: prihodki iz RTV prispevka so nespremenjeni, hkrati pa se ves čas draži cena energentov, ki poganjajo naš sistem (elektrika, goriva), v dogovoru z vlado rastejo tudi plače zaposlenih v javnem sektorju, torej tudi zaposlenih na RTV.

K sreči pa obseg oglaševanja ni poljuben, ampak predpisan z Zakonom o avdiovizualnih komunikacijah. Za javno RTV veljajo bistveno strožja pravila kot za komercialne medije: kot ste zagotovo opazili, na TV Slovenija številne vsebine niso prekinjane z oglasi, od filmov do

dokumentarec. Če menite, da je oglasov več, kot je dovoljeno, se lahko pritožite Akosu, ki nadzoruje spoštovanje zakona (<https://www.akos-rs.si/>).«

Zakaj TV-prodaje ni v sporedu?

Gledalko **M. K.** je zanimalo, zakaj TV-prodaja ni vpisana v spored predvajanja.

»Sporočam vam, da se mi od TV Slovenija ne zdi pošteno, da več minut (15 ali celo več) trajajoči Top Shopi niso vključeni v programsko shemo. Če že "morajo" biti, jih je potrebno vključiti v programsko shemo, tako da se jim gledalec, ki si (tudi) z nastavitvami po programski shemi izbere oddaje, ki jih namerava gledati, lahko izogne, ker so "nevzdržni" za gledanje in / ali poslušanje!«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak** je prav na podlagi pritožb, kakršna je vaša, odredila, da se od konca februarja v spored za 1. program TV Slovenija (TV SLO1) striktno vpisuje televizijska prodaja, in sicer z oznako TV izložba. Če boste pogledali v spored, boste videli, da to drži. Težava pa je s TV SLO 2 in TV SLO3, saj na obeh sporedih velja tako imenovana gibljiva shema. To pomeni, da prihaja do velikih razlik med načrtovanim in predvajanim sporedom: na TV SLO2 zaradi prenosov športnih dogodkov (katerih urnik se pogosto spreminja zaradi vremenskih razmer), na TV SLO3 pa zaradi prenosov parlamentarnih sej, ki so prav tako velikokrat nepredvidljive.

Zaradi razkoraka med načrtovano in predvajano shemo je praktično nemogoče načrtovati natančno umestitev TV-prodaje, zato tudi vpis v televizijski spored ni mogoč.

Temu odgovoru dodajam še splošno pojasnilo, da je TV-prodaja posebna oblika televizijskega oglaševanja, ki je podrobno opredeljena v Zakonu o avdiovizualnih medijskih storitvah - v tem zakonu piše, kakšna je ustrezna dolžina takšnih prodajnih oken in v katerih delih dneva jo je dovoljeno predvajati. Ne glede na to, da kot varuhinja delim mnenje številnih gledalcev o prenizki ravni te vrste oglasnih sporočil - tako vsebinski, vizualni kot izvedbeni -, ter o nevzdržnem ponavljanju teh sporočil, pa razumem, da se vodstvo RTV Slovenija ne bo moglo kar tako odreči temu pomembnemu viru prihodkov.«

III. RTV PRISPEVEK

Ali plačujemo RTV Slovenija dvakrat?

Spet je bilo nekaj vprašanj o plačevanju RTV prispevka in naročnine na storitve kabelskih operaterjev. Pritožniki menijo, da se na ta način RTV Slovenija plačuje dvakrat. Primer pritožbe **D. K.**:

»Se vam res ne zdi sporno, da moramo državljani dvakrat plačevati RTV?

Prvič z obvezno naročnino in drugič, ko moramo še dodatno plačati tv paket določenega ponudnika, da sploh lahko gledamo vaše programe. Mar ni precej sporno, da RTV ni obšel tega in uredil tako, da se vaši tv programi lahko gledajo brez nujnega doplačila? Razen tega je prejšnji direktor RTV-ja celo težil k povišanju RTV naročnine. Kaj menite o tem? Ste tu na strani direktorja ali vendarle gledalcev? Razumem, da mora javna RTV hiša skrbeti za določen segment programa, ki ga komercialne nimajo, in da ljudje to delno sofinancirajo, ampak vseeno je zelo problematično

to, da se glede plačila obnašate še bolj komercialno kot televizije, ki se tako imenujejo.«

Pri pripravi obsežnega pojasnila je sodeloval pomočnik generalnega direktorja RTV Slovenija **Gorazd Slak**. **Varuhinjin** odgovor pritožniku:

»Vsekakor je ključno poudariti, da za RTV Slovenija NE plačujete dvakrat. Plačujete prispevek v višini 12,75 evra. RTV Slovenija iz naslova kablskega dostopa do programov ne zaračunava kablskim operaterjem nobenega nadomestila, prav tako naročniki kablskih storitev ne plačujete višje naročnine za njihove storitve zaradi programov RTV Slovenija. To je vodstvo že večkrat pojasnilo.

Zakaj potem prek kablskih operaterjev ne morete naročiti televizijskih programov RTV Slovenija, ki se razširjajo neodplačno, ne da bi vam bilo potrebno ob tem plačevati dodatne zneske? To je zagotovo relevantno vprašanje in z njim trkate na odprta RTV vrata. Pomočnik generalnega direktorja **Gorazd Slak** je pojasnil: »En slovenski kablски operater je prav te dni začel ponujati uporabnikom možnost, da se odločijo, za katere programe bodo dodatno plačevali. Na RTV Slovenija pozivamo tako ostale operaterje, kot tudi ustrezne državne organe, da omogočijo gledalcem ogled programov TV Slovenija in drugih neodplačnih televizijskih programov v osnovnem paketu, za katerega ne bo potrebno dodatno doplačilo.«

Dodatno pojasnujem, da RTV prispevka ne plačujete le za gledanje 5 televizijskih kanalov RTV Slovenija (TV SLO1, TV SLO2, TV SLO3, TV KP-KC, TV MB), ampak za celoten javni medijski servis, ki obsega še 6 radijskih programov (Prvi, Val 202, Ars, Ra MB, Ra KP, RSi), radijske in televizijske programe za italijansko in madžarsko narodno skupnost, novičarski portal MMC, RTV 4D spletno predvajanje radijskih in televizijskih programov ter spletni arhiv, teletekst, dostopnost vsebin za gluhe in slepe gledalce, mediateko, vzdrževanje prizemnega digitalnega omrežja, simfonični orkester, založbo itd.

RTV Slovenija ni le televizija. Kakor tudi RTV prispevek ni namenjen le televizijskim programom. Nasprotno! Povsem mogoče je, da npr. ne veste, da se 2 odstotka od vašega RTV prispevka vsak mesec odvedeta Slovenskemu filmskemu centru za financiranje neodvisne filmske produkcije. Tudi to je predpisal zakon.

Številne dejavnosti, ki sem jih površno naštel v nekaj stavkih (ne da bi se spuščala v obseg in kakovost posameznih vsebin, od lastnega otroškega in izobraževalnega do kulturnega, verskega in dokumentarnega programa itd)... vse to predpisuje zakon. Vse te naloge RTV Slovenija tudi opravlja. In to večinsko s sredstvi od RTV prispevka, ki je nespremenjen od leta 2011, ne glede na to, da se je od takrat podražilo praktično vse, tudi npr. energenti, ki so med večjimi stroški produkcije medijskih vsebin, ne glede na to, da so se povišale tudi plače (vključno s plačami zaposlenih na RTV Slovenija, ki sodimo v javni sektor) in ne glede na to, da medtem kablски in internetni operaterji dvigujejo cene v nebo, saj si komercialne televizije zaračunavajo visoke avtorske pravice (naročnino?). Kot berem v tisku, tuji lastniki teh televizij kujejo prav lepe dobičke. Po teh izračunih komercialne televizije prek nadomestil za avtorske pravice od kablskih operaterjev prejmejo več kot TV Slovenija iz RTV prispevka. Naročnina na kablške storitve se je zaradi plačljivosti komercialnih programov v dveh letih dvignila v povprečju za 8 evrov. TV Slovenija iz RTV prispevka prejme 6,24 evra.

Na koncu še pojasnujem, da signal RTV Slovenija prek prizemnega digitalnega omrežja pokrije 99% prebivalstva, kar pomeni, da lahko vsakdo programe RTV Slovenija spremlja s sobno anteno in brez doplačila. S tem RTV Slovenija izpolnjuje ne le zakonsko dolžnost, ampak tudi prispeva k načelu univerzalne dostopnosti vsebin, kar je vrednota in vrlina javnih medijev. Druga

alternativna možnost, ki ne terja doplačila, je spremljanje RTV vsebin prek www.rtv slo.si, za kar potrebujete le dostop do interneta, ki pa ga nekateri operaterji ponujajo kot posamezno opcijo.«

Pritožnik se je za izčrpno pojasnilo zahvalil:

»Marsikaj res tudi nisem vedel, tako, da sem res dobil vse informacije, ki so kar spremenile moje, prej precej negativno mnenje o rtv naročnini.«

IV. DOSTOPNOST IN PRILAGOJENI PROGRAM

Tudi slepi bi tekmovali v kvizu

Varuhinja je prejela vprašanje **P. S.**, ali bi lahko sodelovanje v kvizu Vem! omogočili tudi slepim.

»Imam samo eno vprašanje, ki se nanaša na poziv voditelja oddaje Vem, kviza pred 19:00 uro, ko na koncu reče: »Tukaj sta naslova, na katera se lahko prijavite za kviz.«

Zanima me, komu je kviz namenjen? Ali samo tistim, ki vidijo prebrati podnapise ali tudi drugim, ki bi si želeli preiskusiti svoje sive celice?

Odgovor sta oblikovali urednica kviza Vem! **Dajana Makovec** in koordinatorka invalidskih vsebin **Mateja Vodeb**.

»Televizija je medij, ki temelji na zvočni in vizualni sporočilnosti. Temelj komunikacije z gledalcem je prav vizualno sporočanje, intenziteta v odnosu do zvočnega sporočanja pa je odvisna od posameznega formata oddaje. Zelo priljubljen kviz Vem je format oddaje, katerega bistvo sporočilnosti je vizualno sporočanje vsebine preko interaktivnih grafičnih prikazov na ekranu (in ne podnapisov) in od tekmovalcev zahteva dobro vizualno zaznavanje in odzivnost v vnaprej določenem odmerjenem času. Zaradi pogojev lastnika licence je format oddaje tudi nedopustno kakorkoli spreminjati. Tak format oddaje je nedostopen osebam z okvaro vida, tudi tehnike za prilagajanje oddaj osebam z okvaro vida ne zadoščajo za enakovredno spremljanje oddaje ali sodelovanje v oddaji. Podoben primer so na primer prenosi koncertov, ki jih je prav tako nemogoče prilagoditi za gluhe gledalce. Druge formate oddaj, kot so na primer dnevno informativne oddaje, dokumentarne ali igrane oddaje, pa je mogoče s posebnimi tehnikami prilagoditi tudi za osebe z okvaro vida ali sluha. Prizadevamo si, da bi naše oddaje prilagodili za vse gledalce v največji možni meri in zato smo že implementirali tehnike za prilagoditev kot sta zvočni opis in zvočni podnapisi, podnapisi za gluhe in naglušne ter znakovni jezik.«

Zvočni podnapisi za marsikoga nedostopni

Gledalec **P. S.** je ob vprašanju glede sodelovanja slepih in slabovidnih v kvizu Vem! opozoril tudi, da je govorna sinteza, ki jo kot storitev RTV Slovenija ponuja od lanske jeseni, za nekatere še vedno nedosegljiva, saj je ne omogočajo vsi operaterji; glede tega se je razvila daljša korespondenca.

»Med gledalci je še vedno veliko tistih, ki nimajo možnosti vklopa vspeorednega zvokovnega kanala, ki bi jim lahko s sintezo govora prebral podnapise, ker operaterji te storitve še ne zagotavljajo. (Sam nimam možnosti, da bi preveril, če sinteza govora res prebere spodaj napisane naslove na ekranu.)«

Odgovor sta pripravila koordinatorka invalidskih vsebin **Mateja Vodeb** in strokovnjak s področja oddajnikov in zvez **Albert Gyurica**:

»Navajate, da ne morete vklopiti dodatnega zvočnega kanala. RTV Slovenija ni pristojna za storitve operaterjev, vendar po naših informacijah operaterji v veliki meri zagotavljajo storitev dodatnega zvočnega kanala. Zato vas prosimo, da nam posredujete vašo telefonsko številko, da bomo lahko ugotovili, zakaj ne morete vklopiti dodatnega zvočnega kanala in vam svetovati glede možnih rešitev. Preko mreže DVB – T (antene), ki je v upravljanju RTV Slovenija, pa je storitev dostopna vsem.«

Gledalec je v odgovoru na odgovor zapisal:

»Dopolnjen pravilnik varuha pravic gledalcev in poslušalcev ter drugih uporabnikov ima nek člen, ki se tiče storitev RTV SLO in dobro bi bilo, če je mogoče, da bi tudi varuh-inja opozorila ustrezne državne institucije, naj za božjo voljo že odredijo vsem operaterjem, da morajo omogočiti dostop do te storitve. Urediti torej sistemsko to področje. Morda je za to pristojen Direktorat za medije, AKOS ali katera druga ustanova.

Telemach pa vsem, ki imamo modem in storitev zamik, ne omogoča dostopa do storitve brani podnapisi. To omogoča samo tistim naročnikom, ki imajo vtv sprejemniku kartico. Ing. na TVSLO mi torej ne bi mogel prav nič pomagati. Kdaj bo Telemach omogočil vklop vspeorednega zvokovnega kanala nam, ki imamo tudi storitev zamik, pa mi tehnik ni znal povedati, do vodilnih pa nisem mogel priti.«

Koordinatorica invalidskih vsebin **Mateja Vodeb** je podala naslednje pojasnilo:

»RTV Slovenija vsem operaterjem pošilja signale, ne more pa vplivati na način izvajanja tv storitve posameznega operaterja. Za to je pristojen izključno operater sam. Velika večina operaterjev omogoča spremljanje dodatnega zvočnega kanala. Tako v času razvoja kot tudi pred začetkom ter ob zagonu naše storitve dodatnega zvočnega kanala smo vse operaterje obveščali glede načina delovanja storitve, jim ga predstavili v živo ter uskladili sočasno informiranje javnosti. Pri vseh operaterjih ter načinih oddajanja (CATV, IPTV) so dostopni brez dodatne kartice v digitalnih TV sprejemnikih. Tudi v primeru Telemacha, se programi RTV Slovenije lahko spremljajo preko digitalnega televizijskega sprejemnika, v kolikor ste naročnik kabelskega sistema Telemach. Za ta način spremljanja naših programov ni potreben dodatni digitalni sprejemnik. Na TV se izbere druga zvočna sled ter tako prosto spremljajo vsebine, ki jih distribuiramo čez dodaten zvočni kanal. V kolikor spremljate naše programe preko IPTV storitve, se obrnite na operaterja ter ga zaprosite za sprejemnik, ki omogoča izbiro drugega zvočnega kanala.«

Pritožnik se je zahvalil in dodal:

»Tudi RTV SLO je očitno storila vse, da je vspostavila vspeoredni zvočni kanal in storitev branje podnapisov. Če pa vsi operaterji še ne omogočajo koriščenje te storitve zaradi tehničnih ovir, je to najbrž v nadaljevanju stvar sistema, ki naj bi ga uvedla država oz. ustrezna agencija. Dokler operaterji ne bodo zavezani k brezpogojnemu in brezplačnemu nudenju te storitve, bo stvar prepuščena njihovi dobri volji.«

Samodejni vklop podnapisov ali govorne sinteze

Trije videči oz. slišči gledalci so se pritožili, ker so se jim pri spremljanju TV-programov samodejno vklopili bodisi podnapisi za gledalce z okvaro sluha bodisi govorna sinteza za gledalce z okvaro vida.

Primer:

»Vse podnavslovljene odaje na prvem in drugem programu se mi avtomatsko predvajajo s podnapisi, čeprav jih nisem vklopil, ne morem pa jih tudi izklopiti. To je bolj tehnična težava

ki me moti.(teletekst stran 770) Podnapise pri predvajanju programov pri kabelskem operaterju pa lahko normalno vklapljam ali izklapljam po želji.

Pri samem podnaslavljanju pa me moti da se podnapisi pojavljajo predolgo, tudi preko podnapisov govorcev v drugih jezikih tako, da se večkrat zgubi smisel povedanega. To sigurno moti tudi gluhe poslušalce in gledalce teh programov.« (R. Š.)

Gledalcu je postopek podnaslavljanja pojasnila **varuhinja**, težavo z avtomatskim predvajanjem pa mu je pomagal rešiti inženir **Albert Gyurica**. Gledalcem, ki ju je zmotila govorna sinteza, je varuhinja po telefonu pojasnila namen te storitve ter jima svetovala, naj pokličeta dežurno službo Oddajnikov in zvez, za pomoč pri izklopu vzporednega zvočnega kanala.

V. RTV SPLOŠNO

Kroženje znanih glasov in obrazov med različnimi slovenskimi mediji

Varuhinja je prejela vprašanje **D. B.** o kroženju znanih glasov in obrazov med različnimi slovenskimi mediji.

»Danes je v Vikend paketu komentiral komik Luka Korenčič, ki je sicer voditelj na Ljubljana TV, Jonas redno vodi program na Radio Bob, Tilen Artač, ki je reden gost tudi pri Jonasu in SLO pozdrav, pa je tudi voditelj na Radio1. Vsi so torej doma v medijih, ki so direktna konkurenca našemu radiu! Še hujša je zgodba iz prejšnjega Vikenda, kjer je bila komentatorica Katja Tratnik. Ona je nekoč uspešno vodila oddajo Dobro jutro (SLO1), potem pa odšla za boljši denar na Planet TV. No, čez eno leto so ji rekli hvala, zdaj pa jo neki "pametni" urednik povabi na našo TV. Zanimivo, tam še nisem zasledil koga z našega radia, kot so A. Karoli, J. Vene, J. Weber itd, torej ljudje, ki že vrsto let krojijo glasbeni program radia!«

Odgovorni urednik Razvedrilnega programa, **Vanja Vardjan**:

»V komentatorsko omizje, v skladu s konceptom oddaje Vikend paket, vabimo zabavne in duhovite posameznike, večinoma komike. Ker ti niso stalno angažirani pri tej oddaji, si seveda lahko kruh služijo tudi z drugimi nastopi. Če bi se omejili zgolj na tiste, ki nikjer ne nastopajo, bi s tem najverjetneje trpela tako pestrost vabljenih gostov, kot tudi kvaliteta humorja v oddaji. Načeloma se držimo uredniške politike, da ne vabimo gostov, ki so istočasno stalno angažirani pri konkurenčnih televizijah, kar pa bi težko rekli za lokalne televizije. Enako velja tudi za go. Tratnik.

Tilen Artač ima v Sloveniji praktično edinstveni talent oponašanja pevcev tako v glasovni kot igralski obliki, zato smo ga angažirali za oddajo Kaj dogaja z Jonasom. To, da je bila odločitev za angažiranje Tilna Artača pravilna, potrjuje tako gledanost oddaje, kot pozitivni odzivi na spletu. G. Artač obenem sodeluje tudi v eni najbolj priljubljenih oddaj Prvega programa Radia Slovenija, Radio ga ga, kjer s svojimi nastopi žanje uspeh tako med poslušalci kot uporabniki spleta. Odločitev, da bi se, zaradi občasnih nastopov g. Artača na eni od komercialnih radijskih postaj, odrekli njegovih nastopov v oddajah Radio ga Ga in Kaj dogaja z Jonasom, bi bila programske škodljiva, kratkovidna in bi kazala na ozkost in ne samozavest urednikov obeh oddaj in obeh programov. Če bi v Sloveniji obstajalo več ljudi s talenti in igralsko-glasovnimi sposobnostmi kot jih ima g. Artač, bi izbirali med njimi, a jih žal ni, zato smo veseli, da se je kljub ponudbam z drugih komercialnih medijev odločil, da pretežno nastopa na RTV Slovenija.

Andrej Karoli je bil v preteklosti že gost v oddajah, velikokrat ga tudi prosimo za izjavo, Jernej Vene in Jani Weber, nista širšemu občinstvu znani osebnosti, ki bi bila posledično kot gosta zanimiva v oddajah, ki so naštetje, vse tri kot ugledne strokovnjake na svojem področju vabimo v druge televizijske oddaje, ko je to vsebinsko in programsko utemeljeno.«

Odgovorni urednik Prvega, **Andrej Stopar**:

»Od oseb, ki jih naštevate, s Prvim programom Radia Slovenija sodeluje le Tilen Artač in to v okviru dveh oddaj Uredništva glasbenega in razvedrilnega programa: tedenske oddaje Radio Ga ga in občasne javne radijske oddaje Prizma optimizma (4 do 6 oddaj na leto). S tem obsegom sodelovanja mu ne moremo zagotoviti tako visokega honorarja, da bi lahko v pogodbi uveljavljali konkurenčno klavzulo.

Sicer na Prvem ne gostimo zvezd konkurenčnih medijev oz. to počnemo zelo redko, kajti osnovne usmeritve programa so drugačne: Prvi je informativni program, na katerem lahko slišite za ta program značilno glasbo, izbrano avtorsko, ne glede na lestvice popularnosti, otroške, mladinske, manjšinske, dokumentarne in druge oddaje.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Sama lahko dodam le načelno mnenje, da bi bilo smiselno, če bi mediji RTV Slovenija (torej radijski in televizijski programi ter splet) večkrat poudarili in izpostavili lastno znanje, strokovnost, dosežke in dognanja, ki se razvijajo in delujejo pod okriljem javnega medijskega servisa.

Nič ne bi bilo narobe, če bi plačniki RTV prispevka bolj poznali ne le ustroj, poslanstvo, naloge in delovanje Zavoda, ampak tudi nepogrešljive posameznike na RTV Slovenija. Menim tudi, da bi bili lahko prav mediji RTV tisti, ki bi prispevali k večji splošni prepoznavnosti takšnih izstopajočih posameznikov (če bi si seveda takšno prepoznavnost sploh želeli), ne da bi čakali, ali jih bodo kot pomembne in omembe vredne svojemu občinstvu servirali drugi klasični in družbeni mediji.«

Informacije o RTV programih

Poslušalec **J. H.** je predlagal, da bi RTV Slovenija podrobneje napovedovala svoj program, zlasti radijski, in sicer v sporidih tiskanih revij in časopisov ali pa z lastno publikacijo.

»Pri informacijah o oddajah je velikanska razlika med radiem in televizijo. Vrsta revij objavlja dokaj natančne najave in podatke o TV oddajah, kar pa za radio ne velja. Radio ima namreč mnogo zelo kvalitetnih oddaj, a o njih v tiskanih medijih ne moremo prebrati skoraj ničesar. Tako ne vemo vnaprej o čem bo podrobneje govorila neka oddaja. Kaj ko bi RTV sam izdajal neko publikacijo o radijskih oddajah - seveda tudi o televizijskih - (tak je na primer Stop, a tudi on zanemarja radio). Obstaja posebna služba na Radiu Slovenija, ki za interne potrebe natančno zapisuje vse kar se bo na treh radijskih programih odvijalo. Ne bi bilo mogoče iz teh gradiv oblikovati vsebinskih napovedi v oblikah, primernih za javnost v posebni publikaciji? Ker tega ni, poslušamo radio le kot zvočno kuliso, med vožnjo z avtomobilom, med obrtniški opravili. S podrobnejšim objavljanjem informacij o radijskih oddajah bi, prepriča sem, dodatno pridobili število poslušalcev. Vem, da so problem finance, a poglejte izdaje Kričača, ki so tiskane na zelo "nobel" papirju. Torej se le da, če se hoče. Pri vsem tem je žal tako, da kadar se razpravlja in piše o RTV-ju, se misli skoraj izključno na televizijo. Kaj menite o tem?«

Odgovor **Mirka Štularja**, direktorja Radia Slovenija:

»Programska shema večine programov Radia Slovenija je že od njegovih začetkov dinamična, aktualna in se odziva na družbeno dogajanje. Zato je uveljavljen sistem napovedovanja vsebin v tiskanih medijih, podoben napovedim televizijskih oddaj, danes neustrezen oz. neučinkovit.

Vsebine posameznih oddaj so v večini odziv na aktualno dogajanje v družbi, goste uredništva izbirajo v povezavi s temami, ki so trenutno predmet razprav v okolju. To najpogosteje pomeni, da se natančna vsebina naših oddaj določi šele dan pred objavo, za nekatere celo isti dan. Za objave v napovednikih v časopisih pa je potrebno oddati natančno vsebino vsaj približno teden dni vnaprej. Zato v medijih, kjer objavljajo radijske sporede, lahko navedemo predvsem naslove oddaj, kot na primer 07.00 Druga jutranja kronika, 12.00 Kje pa vas čevelj žuli, 17.00 Studio ob 17h, če omenimo le nekaj primerov. Taka objava pa bralcem ne prinaša nobene prave informacije oz. dodane vrednosti.

Ob tem je tudi interes tiskanih medijev za objavljane radijskih sporedov domala povsem usahnil, nekateri so jih že umaknili s svojih strani, drugi objavljajo splošne sporede, vsebine pa dejansko izpostavljajo le redki in redkokdaj. Tudi zato smo objavljane sporede dodobra preselili na splet in ga že pred leti okrepili v radijskih programih. Izkazuje se kot bolj učinkovito, na ta način dosežemo večje število uporabnikov oz. poslušalcev, saj so dosegi radia in spleta praviloma precej večji kot naklade tiskanih medijev.

Verjamemo, da javnosti tako občutno ne prikrajšujemo za informacije o naših sporedih, velika večina objavljenih vsebin Radia Slovenija se hrani v spletnem arhivu, torej je na voljo za poslušanje tudi za nazaj, prav tako pa se je mogoče na veliko naših oddaj naročiti v obliki podkastov.«

Polonca Komar, vodja Službe za komuniciranje RTV Slovenija:

»Objav radijskih vsebin v tiskanih medijih ni več, ker le-ti niso več kazali zanimanja zanje. Razlog je tudi v naravi radijskega dela, vsebin namreč po merilih tiskanih medijev, nismo mogli zagotoviti pravočasno za objavo.

Po vzoru drugih javnih radiotelevizij smo tudi na RTV Slovenija želeli izdajati mesečni RTV-spored, ki bi ga pošiljali na naslove zavezancev za plačilo RTV-prispevka (nekaj več kot 600.000 naslovov), vendar se zaradi finančnih in kadrovskih razlogov nikoli nismo odločili za realizacijo projekta.«

Natalija Gorščak, direktorica TV Slovenija:

»Na TV Slovenija smo veliko truda vložili v to, da avtorji pripravijo kratke opise oddaj vnaprej, napovedi smo celo standardizirali in ves čas spodbujamo avtorje, naj vpisujejo podatke v ustrezno aplikacijo, iz katere potem lahko časopisi in revije črpajo podatke. Kljub temu časopisi in revije ne objavljajo vsebin oddaj, ki so zahtevnejše, saj to zanje ni zanimivo, pa čeprav so to oddaje, ki odražajo naše javno poslanstvo - zato velikokrat gledalci zahtevnejših oddaj na televiziji niti ne opazijo.«

Poslušalec se je zahvalil za izčrpne odgovore in dodal:

»Povsem razumem neinteres tiskanih medijev za podrobnejše opise radijskih (na te se je pač nanašalo moje razmišljanje) oddaj, šlo pa je predvsem v smeri, kot jo je nakazala g. Polonca Komar v svojem drugem odstavku odgovora, iz katerega je jasno razvidno, da pač lastne publikacije o programih Radio Slovenija ne more izdajati zaradi finančnih težav.«

VI. VARUHINJA

Priporočila ob pripravi PPN 2020

Varuhinja je pripravila priporočila ob pripravi Programsko-produkcijskega načrta za 2020, ki so objavljena kot **PRILOGA 1** na str. 33.

O jezikovnih dilemah s študenti mariborske FF

Pritožbe, povezane z jezikovno in govorno kulturo ter način obravnave jezikovnih dilem, je varuhinja 25. aprila predstavila študentom mariborske Filozofske fakultete, ki pod mentorstvom dr. **Irene Stramljič Breznik** izvajajo štirimesečni projekt z imenom Svojilni pridevniki iz prevzetih priimkov – spletna aplikacija za uporabnike (SPiPP). Pri projektu kot strokovna mentorica sodeluje **Darinka Koderman Patačko**, lektorica in prevajalka na TV Slovenija. Cilj projekta je razviti aplikacijo z naborom 500 tujih priimkov z izgovarjavo njihove roditeljske oblike in svojilnega pridevnika. Gesla bo prebrala članica DSFTP in spikerica Radia Slovenija **Ana Bohte**, tehnično podporo pa je zagotovila vodja radijske izvedbe **Alenka Kovačič**. Izbrana gesla bodo vključena v Govorni pomočnik Radia Slovenija. Študenti so se seznanili s temeljnimi postopki radijskega in televizijskega dela, sprejela pa sta jih tudi direktorja **Mirko Štular** in **Natalija Gorščak**.

PRILOGA

Priloga 1: Priporočila varuhinje ob pripravi PPN za 2020

Iz odzivov gledalcev, poslušalcev in bralcev RTV vsebin ter uporabnikov storitev javnega medijskega servisa v letih 2017–2018 je mogoče izluščiti nekaj ponavljajočih se pripomb in predlogov, za katere menim, da bi jih bilo smiselno upoštevati ob pripravi izhodišč PPN za leto 2020. Zapisani so lahko v oporo ustvarjalcem in načrtovalcem v Zavodu ter članom PS.

1. Več dialoga, razprav, stroke

Gledalci si poleg polemike želijo tudi dialoga in pojasnil. Pogrešajo pogovorno oddajo, ki bi kompleksne in družbeno pomembne teme osvetljevala, analizirala, razlagala in razčiščevala umirjeno, brez naglice, z izmenjavo pogledov in argumentov, v pluralni, a kvalificirani in strokovni sestavi. Kritični so do prekratkih oddaj s preveč gosti, v katerih se zahtevne tematike obravnavajo površno, tendenciozno, v naglici, s prekinjanjem in priganjanjem.

Občinstvo ceni iskanje odgovorov, razgrinjanje anomalij in razkrivanje odgovornosti na podlagi analitičnega, podatkovno-raziskovalnega pristopa (EkstraVisor, TV Slovenija) ali v obliki preverjanj izrečenega (Preverjamo dejstva, RA Slovenija).

2. Več konteksta, ozadja, povezovalnosti

Pri oddajah o polpretekli zgodovino večkrat pogrešajo kontekst, spoštljivost, tenkočutnost. Pričakujejo verodostojno in nepristransko obravnavo, upoštevanje dejstev, spoštovanje pietete žrtev. Poudarijo, da nacionalna RTV ne bi smela deliti, ampak pomagati v razčiščevanju, premagovanju razkola in povezovanju.

3. Več Slovenije

V programih RTV Slovenija si želijo več vpogledov v življenje zunaj Ljubljane in največjih mest in tudi več različnih narečnih posebnosti, ne le osrednjeslovenske. Občinstvo graja »ljubljanocentričnost« oz. »centrocentričnost«, ki jo opazi tako v jeziku kot v izbiri tem in gostov v radijskih in televizijskih programih. Opazijo in s primeri opozarjajo, da je največ vsakodnevnih vsebin (tudi na spletu) osredotočenih na glavno mesto in centre moči, da je največ gostov iz Ljubljane, morda še nekaj iz Maribora in Kopra, da se v govorjeni jezik vriva vse več elementov ljubljansčine.

4. Več domoznanstva

Občinstvo pohvali vsebine, ki osvetljujejo posebnosti in zanimivosti o Sloveniji ter vzbujajo občutek ponosa in pripadnosti. Omenjajo informativne, izobraževalne, igrane, dokumentarne, pogovorne, analitične oddaje s tematikami v razponu od etnoloških, jezikovnih in kulturnih do zgodovinskih in naravoslovnih. Ko takšne vsebine opazijo na tujih televizijah (npr. o Vranovem letu, človeški ribici ali Churchill in Titu), sprašujejo, zakaj tega ne vidijo na »svoji televiziji«.

Pogrešajo vsebine o Slovencih v sosednjih državah in Slovencih po svetu, grajajo umestitev redkih tovrstnih vsebin v pozne ure.

Kot primeren format za vpogled v narodovo zgodovino predlagajo TV-koledar ali opomnik Na današnji dan. Televizija Slovenija takšnih oddaj nima. Ukinjene so tudi na MMC.

5. Več domačega programa

Gledalci pogrešajo domače filme in zlasti serije – ne razumejo, zakaj jih gledajo na komercialnih televizijah, na nacionalni pa manj, zakaj ni več ponovitev starejše domače produkcije.

Poslušalci pogrešajo več domače glasbe: od narodnozabavne do popevk in zimzelenih melodij.

6. Več o RTV

Zakaj plačujejo RTV prispevek? Kako se porabi ta prispevek? Ali plačujejo dvakrat: prek operaterjev in s »prisilno naročnino«? Zakaj bi sploh potrebovali javno RTV? Kaj je TV in kaj RTV? Ali je RTV še kaj drugega kot TV? Zakaj so potrebni oglasi in »šopingiranje«? Zakaj ni na voljo več dobrega TV-programa, če pa ga komercialke »brez denarja in z malo zaposlenimi« naredijo toliko? Kakšne so pravice občinstva, »če nas že plačuje«? Zakaj RTV »zatemnjuje« tuje TV-programe? Kdo sme nastopati v programih RTV? Zakaj so komentarji na spletu (preveč/premalo) moderirani? Zakaj je za RTV 4D potrebna obvezna registracija? Zakaj je slika kockasta? Zakaj glasba prekriva govor? Zakaj vsebine niso podnaslovljene (in kdaj so)? Koliko ljudi je zaposlenih na RTV? Zakaj spored ni točen? Kaj počne PS?

Gledalci, poslušalci in bralci zastavlja vsa ta in druga vprašanja, v programih RTV Slovenija pa odgovorov nanje ne dobijo.

7. Manj oglasov, TV-prodaje, infokanalov, ponovitev

Stalnica pritožb so prekinitve oddaj z oglasi, preobilni oglasni pasovi TV-prodaje, zamude v TV-sporedih zaradi oglasov, prekrivanje vsebin (npr. v športnih programih) z oglasnimi sporočili. Ne razumejo, zakaj ponoči ni TV programov, ampak infokanali ter čez dan – zlasti poleti – ponovitve ponovitev.

8. Česa si še želijo ali pohvalijo:

- program v lepi, zborni slovenščini;
- poučne, raznolike otroške in izobraževalne vsebine;
- nepristransko informiranje, prikaz pluralnih pogledov, z jasno navedbo virov;
- kvize, razvedrilne oddaje, zabavo za različne okuse;
- več optimističnih vsebin v različnih oddajah, v domačem in tujem programu;
- prenose športnih dogodkov, na katerih so uspešni slovenski športniki;
- preišljen izbor tujih filmov in dokumentarcev;
- oddaje, v katerih lahko sodelujejo z vprašanji, predlogi, mnenji;
- pregledno povzemanje parlamentarnega dogajanja;
- spoštovanje sporedov, obveščanje o spremembah;
- čim manj poseganja v gledalske, poslušalske, bralske navade, ob uvajanju sprememb pa jasna pojasnila (obvezna registracija, urnik tolmačenih oddaj, zmanjšana frekvenca ali premik vrstnega reda oddaj, ukinitvev risank itd.).

Ilinka Todorovski
Ljubljana, 29. 4. 2019

STATISTIKA

	APRIL 2019	MAREC 2019	APRIL 2018
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	56	87	61
Informativni program	26	30	34
Kulturno umetniški program	6	9	14
Razvedrilni program	6	13	0
Športni program	1	12	4
Program plus	8	13	6
Ostalo	9	10	3
REGIONALNI CENTER / TV program	0	0	1
Televizija Koper	0	0	0
Televizija Maribor	0	0	1
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	4	9	7
Radio Prvi	3	7	2
Val 202	0	0	3
Ars	0	1	0
Ostalo	1	1	2
MMC			
SKUPAJ	17	14	28
Vsebine	12	7	17
Storitve	5	7	11
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	46	67	52
Jezikovna kultura	8	8	7
Oglaševanje	5	8	2
Dostopnost in prilagojeni programi	5	0	2
RTV prispevek	2	1	1
Tehnične zadeve	3	10	4
RTV SLO - splošno	3	10	3
Varuhinja	0	5	4
Ostalo	2	0	14
Zavrnjena obravnava	18	25	15
VSI ODZIVI	123	177	149